

Hrvoje Morović  
Split

## MARINOVA »STRAGE DEGLI INNOCENTI« U PRIJEVODU TROGIRANINA DOMINIGA LAURIĆA

Poznato je koliki je utjecaj na dubrovačku poeziju XVII i XVIII stoljeća imao talijanski barokni pjesnik Gian Battista Marino (1569—1625)<sup>1</sup> od pojave njegove zbirke pjesama *Rime* (Venecija 1602), koja se odmah po izlasku iz tiska našla u rukama dubrovačkih ljubitelja ovog proslavljenog napuljskog pjesnika, koga su suvremenici nazivali »divinissimo poeta«. Marino je prijateljevao s Dubrovčaninom Mihom Bobaljevićem, pa je u njegovu čast ispjevao sonet *Al Signor Michele Bobali, Gentiluomo Raguseo*.<sup>2</sup> Tragova i odjeka Marinova utjecaja kao i uopće interesiranja za njegovu poeziju može se zapaziti u Stijepa Đorđića, Ivana Gundulića, Ivana Bunića, Đona Palmotića i brojnih drugih dubrovačkih pjesnika sve tamo do Ignjata Đorđića, a prevodili su Marina Stijepo Đorđić, Vladislav Menčetić, Ivan Gundulić, Baro Bettera, Stijepo Rusić, Nikola Marija Antica i drugi, pa se s razlogom istaklo da je u XVII st. u nas G. B. Marino bio najomiljeniji strani pjesnik,<sup>3</sup> kao što je u isto vrijeme u Italiji bio svakako najpopularniji.

Od pjesnika iz srednje Dalmacije dosad je samo Korčulanin Petar Kanelić istican kao poklonik Marinove muze i može se samo pretpostavljati da je uza nj poklonika bilo još.<sup>4</sup> U mogućnosti smo da tu pretpostavku danas i potkrijepimo prijevodom nekad najpopularnijeg Marinova spjeva *Strage degli innocenti*, što ga je sačinio pisac splitsko-trogirskog književnog kruga XVII stoljeća Dominig Laurić.

Poznat je i pokušaj dubrovačkog pjesnika XVIII st. Nikole Marije Antice, od koga se sačuvao prepjevan u stihove samo početak prvog pjevanja tog Marinova spjeva s naslovom *Porazenje pravednieh mladenaca*.<sup>5</sup> Prijevod Trogirana Dominiga Laurića osam desetljeća prethodi Antičinu pokušaju i spada među najranije poznate prijevode ovog Marinova djela, koje je nakon postumnog prvog izdanja iz 1632. godine bilo prevedeno na više jezika: na engleski 1675, na latinski 1691. i 1611. u Italiji, na njemački 1715, na holandski 1740, zatim na francuski itd. Postoji i francuski prijevod u prozi iz 1847. godine.<sup>6</sup>

U jednom starom katalogu knjiga trogirске biblioteke Garanjin-Fanfona iz god. 1796.<sup>7</sup> naveden je rukopis s naslovom *Ubienje premilo pravedne dičice. Iz latinskoga u slovinski jazyk složeno i prinito po Dominigu Laurichia, vlastelinu trogirskomu, 1640, Ms.* Taj se rukopis, međutim, nije našao među knjigama i rukopisima te značajne i bogate trogirске biblioteke, koja se danas nalazi u sklopu Muzeja grada Trogira i u kojoj je pronađen niz djela iz starije hrvatske književnosti, kao što su komedija *Ljubovnici*, Benetovičeva *Hvarkinja*,<sup>8</sup> pa Kanaveličeva *Muka Isukrstova* i njegov ep o sv. Ivanu Trogirskom, kao i prijevod Guarinove pastorele *Pastor fido* itd. Zato smo u novom inventaru biblioteke splitskog Sjemeništa naišli na podatak po kome se vidjelo da se takav rukopis nalazi u fondu knjiga ove biblioteke, što potvrđuje i bilješka don Ivana Ostojića u njegovu djelu *Benediktinci u Hrvatskoj*, sv. I, str. 163, bilj. 11, Split 1963. Dobrotom don A. Jurića, upravitelja tog Sjemeništa, možemo ovdje predstaviti našoj književnoj javnosti književno ime zaboravljenog trogirskog pisca Dominiga Laurića i njegov prijevod Marinove *Strage degli innocenti*. Ime ovog pisca zapisano je i u jednom rukopisu Arhiva JAZU u Zagrebu pod jednom neloše ritmiziranom pobožnom pjesmom posvećenom sv. Ivanu Trogirskom.<sup>9</sup>

Istražujući, koliko nam je to bilo dosad moguće, po trogirskim arhivalijama, nismo naišli ni na jedan podatak koji bi govorio o postojanju Dominiga Laurića među članovima trogirskih i kaštelanskih porodica. Stoga treba, dok se daljím istraživanjima ne utvrdi suprotno, prihvatiti tvrdnju pok. Dušana Berića koji je, pišući o trogirskom plemiću i piscu Dominiku Andreisu, ocu poznatog trogirskog povjesničara Pavla Andreisa (1610—1686), ustvrdio (ne navodeći za to izvore) da je Dominig Laurić i Dominik Andreis isto lice, tj. da se Dominik Andreis po baki svojoj Lauri, rođenoj Papalić iz Splita, nazivao i Laurić.<sup>10</sup> U genealoškim podacima o trogirskim plemićkim obiteljima, što ih je prema Jerolimu Buffalisu objavio Fr. Madirazza,<sup>11</sup> ima napomena da prezimena Laurić i Jadriević pripadaju grani obitelji Andreis te da se kuća Laurić nalazila kraj crkve sv. Petra, a danas je poznata pod imenom palače Andreis.

Spomenuti Dominik Andreis potomak je stare trogirске aristokratske porodice koja je, prema Buffalisu,<sup>12</sup> bila hrvatskog porijekla i koja se ranije zvala Crnota (Amblas, tj. Blaž, Blaško), a zatim Andreis, a u Trogiru se spominje od 1225. godine. Daniele Farlati navodi da ta obitelj potječe od Teuzona, tepčije, hrvatskog dostojanstvenika iz vremena kralja Zvonimira.<sup>13</sup> Ta obitelj dala je niz istaknutih ljudi, ratnika (od kojih su Nikola i Blaž god. 1401. poginuli u borbama s Turcima) i pisaca (među kojima je najglasovitiji bio humanist Tranquillus Andronicus iz XIV st.), dok je Nikola Andreis bio koncem XVI st. rektor padovanskog sveučilišta.<sup>14</sup>

Dominik Andreis rodio se od oca Pavla i majke Andriole godine 1586. Oženio se god. 1608. Katarinom Vitturi i imao s njom kćer Jakubinu i sina Pavla,<sup>15</sup> trogirskog povjesničara. Iz sačuvanih spisa obitelji Andreis, što se čuvaju u zadarskoj Naučnoj biblioteci, vidi se da je Dominik Andreis aktivno sudjelovao u poslovima i službama plemićkog vijeća. Godine 1629. izbio je izvan domovine a 1631. kao predstavnik grada Trogira dobio je instrukcije za pregovore s kliškim sandžakom. Za kandijskog rata ističe se god. 1646. i 1647. kao deputat za obranu rodnoga grada.<sup>16</sup>

Dominik Andeis spadao je među najobrazovanije ljude Trogira svoga vremena. On je sabirao povijesne dokumente o Trogiru, pa se u arhivalijama fonda Garanjin-Fanfonja citiraju neki dokumenti iz njegove zbirke kojom se koristio i venecijanski pisac G. F. Loredano za svoje djelo o životu sv. Ivana Trogirskoga.<sup>17</sup> Riceputi ga je s razlogom nazvao »antiquario eccellente«,<sup>18</sup> a G. Brusoni je posvetio Dominiku Andreisu svoju talijansku duhovnu dramu *Il San Giovanni vescovo di Traù* (Venecija 1656), koja je i prikazivana u Trogiru 1657. god. Brusoni hvali Domenika Andreisa »per la sua devozione verso quel santo vescovo, alla cui venerazione l'Andreis procurò di attirare non che i suoi propri concitadini... i popoli lontani«.<sup>19</sup>

Na temelju svoje zbirke povijesnih dokumenata napisao je Dominik Andreis i jedno povijesno djelo na talijanskom jeziku pod naslovom *Discorso de successi più notabili nell'acquisto e conservazione degli confini di Traù cavato da pubbliche scritture*, a tim djelom se koristio njegov sin povjesničar Pavao Andreis za sedmu knjigu svoje *Povijesti grada Trogira*.<sup>20</sup> U tom svom djelu opisuje Dominik Andreis, uz ostalo, i jednu dogodovštinu iz svoga javnog djelovanja kada je god. 1631. kao predstavnik grada Trogira pošao na pregovore s kliškim sandžakom Barjan-begom u povodu toga što Marlaki nisu davali Trogiranima zemljarinu. Barjan-beg je tada boravio u Solinu i tražio je da k njemu dođu trogirski predstavnici na pregovore. Upućen je bio Dominik Andeis i pučanin, Antun Račetin. Ova su dvojica iznijela svoje žalbe na Mustafu Barakovića, zapovjednika Klisa, poznatog nasilnika koji je stalno izazivao nemire na pograničnom području. Baraković je na to iz osвете sa 20 naoružanih ljudi napao izaslanike kad su se ovi imali ukrcati na lađu, zarobio ih i zadržao ih u jednoj privatnoj kući u Solinu pod stražom sve dok za to nije doznao sandžak pa poslao svog čehaju s naredbom da ih oslobodi. Ovi su tako poslije četiri sata zarobljeništva bili pušteni.<sup>21</sup>

Dominik Andreis je, prema Beriću, umro 12. X 1658. godine u 72. godini života. U posveti djela *Ubienje nemilo pravedne dičice*, koju je Dominig Laurić uputio svojoj rođakinji Ser Marceli Laurić, redovnici samostana sv. Petra i datirao je »na dvadeset i četare Maja Miseca, na lito Gospodinovo 1640.«, naveo je ovaj neke obiteljske podatke koji mogu pomoći da se utvrdi identitet ovoga pisca, ali ti podaci nisu baš u skladu s onim što znamo o Dominiku Andreisu. D. Berić navodi da je Dominik Andreis imao, uz sina Pavla, još i kćer Jakubinu, dok Dominig Laurić spominje kćer Lukru (Lukreciju) i sestru Marietu te još jednog člana obitelji s imenom Marcela, a spominje i jedno neimenovano »ditešce«. Sin Dominikov Pavao imao je doista kćer Marcelu, ali s druge strane znamo da je povjesničar Pavao Andreis u svojoj oporuci iz 1686. godine spomenuo sestre Lauru i Olimpiju.<sup>22</sup>

Spomenuta posveta Dominiga Laurića napisana je za njegova boravka u Kaštel-Starome, gdje je obitelj Andreis god. 1600. sagradila svoj kaštel u blizini i danas postojećeg kaštela Cega (kraj župske crkve). Danas taj Andreisov kaštel ne postoji, ali mu se u moru vide temelji.<sup>23</sup> Na tlocrtu Kaštel-Staroga iz 1704. god. vidi se ovaj kaštel, koji je bio veći od kaštela Cega.

Dominig Laurić ističe u svojoj posveti da je djelo *Ubienje nemilo pravedne dičice* pisao »nahodeći se jure u nejaka godišća, puziva put teške starosti«, a Dominik Andeis je imao 1640. godine upravo 54 godine, što bi se poklapalo,

kao što i rukopis Laurićeva djela sasvim nalikuje pismu Andeissova autografskog spisa *Discorso de successi più notabili nell' acquisto e conservazione delli confini di Traù*. Ipak za utvrđivanje ispravnosti Berićeve tvrdnje o identičnosti Dominiga Laurića i Dominika Andreisa bit će potrebna dalja istraživanja.

U svojoj posveti Ser Marceli Laurić iznosi Dominig Laurić kako je došlo do toga da se on upusti u prevodenje djela pod naslovom *Ubienje nemilo pravedne dičice*. »Razgovarajući se ja s Vašom Poštovanom Milosti od knjig života Isukarstova«, navodi on, »poznah da se vele boljahote da se ne nahojaše u njih pisano po ki način i kako kralj Irud čini pogubiti onu malu Dičicu, radi porojenja Spasitelja od svita«, pa nastavlja: »I pomislih da kakono čim štite rečene knjige, ostale Redovnice, i, za istinu riti, vas puk Trogirski, na svoja vrimena primaju veliku radost i duhovno naslajenje, tako može biti da i od poznanja takove nemilosti rečenim Redovnicam učiniti dio žujahote. I videći veliku vašu volju i željinje stavih se privraćati mnoge knjige i vridne Učitelje, koji su pisali, jeda bih kako mogao ugoditi i poslužiti hotinju vašemu.«

Laurić je htio, dakle, da zadovolji želju svoje rođakinje koludrice samostana sv. Petra koja je, očito, vodila brigu o pobožnoj lektiri svojih mlađih drugarica u tom trogirskom ženskom samostanu, gdje su se odgajale redovnice koje nisu, kao ni ostale redovnice u našim stranama, znale drugog jezika do svog materinskog, ali su uz propovijedi i druge vjerske i pobožne priručnike čitale i književno vrijedna djela.<sup>24</sup> Iz posvete može se razabrati da je redovnica Marcela Laurić poučavala i vanjsku žensku djecu, a mora da se bavila i lijepom knjigom kad joj rođak Dominig savjetuje da svojim »visokim uminjen napravite ona ka ne budu složena ni upisana kako se dostoji«.

Nastojeći da svojoj rođakinji, njenim pobožnim drugaricama, pa i ostalim stanovnicima Trogira (»vas puk Trogirski«) pribavi lektiru »od uzroka i od načina ubojstva Dičice pravedne«, stao je Laurić »privraćati mnoge knjige« i pri tom nije odabrao ni jednoga od istaknutih crkvenih pisaca (sv. Augustina, sv. Basilija, Fulgencija ili Grgura Naziazena npr.), koji su o toj stravičnoj biblijskoj zgodi pisali, niti je uzeo kakvu apokrifnu srednjovjekovnu obradu, nego se radije opredijelio za literarnu obradu te teme po tadašnjem baroknom ukusu. A pri tome mogao se poslužiti, recimo, latinskom poemom jezuita Jakoba Bidermanna *Herodias* (iz 1622), ili djelom Valentina Pascalea *Infanticidium sacrum*, ili djelom Daniela Heniciusa *Herodes infanticida*.<sup>25</sup>

U naslovu svog djela Laurić, za razliku od Nikole M. Antice, nije propustio istaknuti da je ono »iz latinskoga u slovinski jezik složeno i prinito«, čime je naglasio da djelo prevodi i to s talijanskog jezika, a ne, kako bi se moglo pomisliti, iz latinskoga jer su mnogi naši stari pisci upotrebljavali za latinski jezik izraz »dijački«, dok im je izraz »latinski« često označavao talijanski jezik,<sup>26</sup> kao što su pod »knjigom latinskom« prevodioci iz kruga senjske glagoljske tiskare podrazumijevali spise pisane talijanskim jezikom.<sup>27</sup>

Nije stoga bilo teško utvrditi da je Laurić posegao za najpopularnijom literarnom obradom te teme, koja je i u baroknom slikarstvu bila prilično raširena (da spomenemo samo Luku Giordana, Lodovica Mazzolina ili Corneliusa van Haarlema). Bilo je to djelo napuljskog pjesnika Gian Battiste Ma-

rina, jednog od najpoznatijih pjesnika XVII stoljeća, koji je u popularnosti nadmašivao i samog Torquata Tassa.<sup>28</sup>

Nijedno Marinovo djelo nije doživjelo toliko izdanja i prijevoda kao postumno njegovo djelo *Strage degli innocenti* koje je autor dugo i brižljivo dotjerivao hopeći pokazati da mu i na polju religiozne tematike nema ravna i stavljajući to djelo iznad svih drugih svojih pjesničkih ostvarenja, premda ga književna povijest ubraja u slabija Marinova djela. Pa i nakon prestanka seičentističke književne mode Marinova *Strage degli innocenti* stalno se publicira,<sup>29</sup> premda se smatralo da su Marinova djela uopće primjer lošeg ukusa i knjiške artificijelnosti, pa su doživjela i strogu ocjenu Benedetta Crocea koji je prosudio Marinovu *Strage degli innocenti* kao djelo vještog zanatlje i improvizatora bezbrojnih i bezveznih oktava, koje dokazuju samo autorovu virtuosnost, baroknu retoričnost i pjesničke ekstravagantnosti te je »bez ikakva daška poezije«.<sup>30</sup>

Međutim, u posljednjih nekoliko decenija ovaj čudni pisac i pjesnik doživljava u sklopu novog proučavanja i poimanja barokne umjetnosti i književnosti novu književnu ocjenu.

Stravičnu biblijsku priču o masakru nevine i mučeničke betlehemske dječice, koja ima svoj izvor u Matejevu evanđelju, Marino je obradio u okviru najsuprotnijih elemenata zločina i nevinosti s mnoštvom detalja, prizora i likova ubojica, krvnika, majki i djece, koji Crocea podsjećaju na marionete,<sup>31</sup> ali osvajaju maštu široke čitalačke publike kao »profumo di pochi soldi« dok druge neke kritičare podsjećaju na danteovske figure.<sup>32</sup> Podložam književnoj modi, što ju je na početku XVII stoljeća stvarao i podržavao kavaljer Marino, trogirski plemić Dominig Laurić zapazio je njegov spjev koji mu se nametnuo kao najpodesnije djelo za traženu temu. Ne osjećajući valjda dosta snage ni versifikatorskih sposobnosti da Marinove virtuozne oktave pretoči u dolične hrvatske dvanaesterce ili osmerce, Laurić se dao na prenošenje Marinova djela u hrvatsku prozu, svjestan, kako sam kaže, da ovo njegovo »slaganje u slovinski jazyk nije tako slatko ni izučé kakono su ostali ugodno slagali i pisali« i jer se smatrao »ne naučan na tako prinosenje«.

To njegovo prenošenje u hrvatsku prozu bilo je ipak sretniji izbor od upuštanja u kakvo osrednje stihotvorstvo. Tako su Marinove zvučne oktave skoro doslovno transponirane u prozu postale čitki prozni periodi u kojima su Marinove slike, komparacije, antiteze i igre riječi izgubile svoju izvještachenost i retoričnost, pa je pobožna i uzbudljiva tema djela približena čitalačkoj publici za koju je to djelo i bilo pohrvaćeno. Pri tom izboru bio je odlučan činilac i pojava u Italiji u XVII st. nove književne vrste, baroknog romana, kome su nosioci bili naš Biundović, pa Loredano, Brusoni i drugi, to je do tada »niži« književni rod počeo potiskivati stare »uzvišene« vrste, a viteška poema prepuštala je mjesto romanu i tragediji. Poznato je koliko je rijetka bila književna proza u hrvatskoj književnosti XVI i XVII stoljeća. Obimna pobožna i moralistička proza bila je skoro bez ikakve književne vrijednosti, pa su se u to doba neprikosnovene vladavine »verasa« i neka glasovita strana prozna djela zaodijevala pri prevođenju u naš jazyk u stihovno ruho. Međutim, Dominig Laurić se opredijelio za proznu transpoziciju<sup>33</sup> koja se čita kao kakav roman. Ne upuštajući se ovdje u ocjenu Laurićeva prijevoda,

možemo samo konstatirati da je naš prevodilac pokazao određen smisao za stilsko oblikovanje rečenice, da je vladao narativnom izražajnom tehnikom te da je, moglo bi se ustvrditi, imao i propovjedačkog smisla. Ta njegova proza teče glatko i u pomanjkanju originalne pripovjedačke proze toga vremena može poslužiti kao primjer. Ujedno je i dokaz kako su mnoga djela talijanske književnosti nalazila neposredan odjek u našim stranama, pa i prije no u kojoj drugoj zemlji. Taj prijevod dokazuje i to da je Dominig Laurić bio dobro upoznat s tokovima tadašnje talijanske književnosti kao i djelima najistaknutijeg predstavnika nove pjesničke škole s početka XVII stoljeća.

Izabravši Marinovu literarnu obradu groznog događaja iz Biblije, u kojoj se nižu brojni krvavi prizori nasilja nad nevinom dječicom, tim »Mladencima«, koje katolička crkva slavi 28. prosinca,<sup>34</sup> nije Laurić samo htio zadovoljiti pobožnu želju svoje rodice i njenih drugarica u ženskom benediktinskom samostanu. Taj izbor bio je očito izraz one tragične društvene i povijesne situacije u kojoj je živio taj trogirski plemić i pisac, u kojoj su nasilja tuđinskih osvajača i njihove soldateske, pokolji nevinog stanovništva, paljevine sela i utvrda bile skoro svakodnevna pojava, posebno na nemirnoj turskoj granici u neposrednoj blizini Trogira i Splita (koji gradovi su u to vrijeme bili prsto opsjednuti od Turaka) gdje će novi tursko-mletački rat (kandijski rat 1645—1669) za koju godinu planuti svom žestinom. U toj jezovitoj biblijskoj priči naš je prevodilac vidio sliku bijede, stradanja i razaranja vlastite domovine.

U dvorcu Andreis u Kaštel-Starome, sa svih strana okruženom morem, gdje se mogao osjećati relativno sigurnim i gdje je mogao boraviti kao pripadnik kuće Andreis, ako baš i nije bio iz direktne loze, Dominig Laurić dao se »u vrime kada pamet moja koliko goli pokoja nahojaše« na prevođenje Marinova toliko razglasaena spjeva sa sadržajem koji je smatrao sasvim istinitim, kad u posveti svoga »truda« kaže: »Dojdoh u poznanje od uzroka i od načina ubojstva Dičice pravedne, i od konca ko imaše one blažene Dušice, sve po tanko i sve razabrano na oni način pren kako jim se je dogodilo.« Doista, tadašnji su čitatelji mogli Marinovu *Strage degli innocenti*, usprkos hiperboliziranim detaljima i baroknoj retorici doživljavati kao istinitu, tragičnu viziju stanja u čitavoj srednjoj Evropi toga doba, kada je bjesnio besmisleni i krvavi tridesetogodišnji rat, dakle kao izraz životne zbilje onih dana, pa to i objašnjava toliku popularnost ovog Marinova spjeva kod široke čitalačke publike. Pred neposrednom turskom opasnošću naš pisac uzima u ruke djelo kavaljera Marina, koje mu se nametnulo kao najpodesnije za lektiru svojih pobožnih čitateljica, ali i kao književni odraz života i sudbine našeg življa.

Prevodeći doslovno talijanski original i tražeći adekvatne hrvatske izraze, Laurić je ponekad znao izostaviti neka, možda, teža i zapletenija mjesta talijanskog baroknog pjesnika. Izostavio je tako sva četiri uvodna versificirana »argomenta« pred pojedinim pjevanjima, zatim i uvodnu invokaciju; izostavio je u prvom pjevanju ili »knjizi« prve četiri strofe, a iz ostalih pjevanja svega 10 strofa, ukupno 14 od Marinovih 419 strofa tog djela. Uz to je neka mjesta u strofama skraćivao ili ispuštao. Na nekoliko mjesta dodao je pitanje

tumačenje pojedinih imena, kao npr. za Tolomeo (str. 30), Medeja (str. 33), Janus (str. 48).

Iako talijansku poemu nije preveo u njenu izvornu obliku, jer je, kako smo već istakli, Marinove retorične oktave pretočio u prozu, Laurić je ovom svojom proznom verzijom djela jednog od najvećih pjesnika talijanskog seicenta obogatio hrvatsku prijevodnu književnost XVII st., a Marinovu poemu transformirao u mali barokni roman. U Laurićevoj prozi može se naći i pokoja jezična osobina, karakteristična i za današnju splitsko-trogirsku regiju (vidia, naučia, naslonia, smia), pa podosta karakterističnih trogirskih lokalizama (žasto, žemlja, užvisen), a i poneki štokavizam (kolievčica, sjeni, svionica, spjevalac, dio, lukjerna). Zabilježio nam je niz riječi koje inače nisu ni u Rječniku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti registrirane ni zasvjedočene (npr. bretva, cuklo, janjica, kaine, ničma, obojnik, odarlac, oštropak, pristrižak, proznost, sikalina, stulja, trišćenjak).

Ortografske karakteristike Laurićeva pisanja nije, mislimo, potrebno posebno prikazati jer su one u potpunosti vidljive iz prevodiočeve posvete koju prenosimo vjerno iz rukopisa sa svim ortografskim osobinama, prilažući uz to i snimku prve stranice teksta. Rukopisni svezak ovog prijevoda, divno usčuvan u baroknom kožnatom uvezu veličine 20 × 28 cm, sadrži 104 numerirana lista, a tekst je ispisan na listovima 6—102.

#### Bilješke

<sup>1</sup> P. Kolendić, *Jedan Marinov sonet u prijevodu Stijepa Đorđića*, Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, 1926, VI, 283; D. Pavlović, *Marinizam u ljubavnoj lirici Ivana Bunića*, Glas S. K. A. Beograd, 1940, II, 184; Isti, *Iz književnosti i kulture staroga Dubrovnika*, Sarajevo, 1955, 86; Sv. Radulović-Stipčević, *Vladislav Menčetić, dubrovački pesnik XVII. v.*, Institut za književnost i umetnost, Beograd, 1973, str. 65—67, 96, 120.

<sup>2</sup> D. Pavlović, *Stijepo Đorđić-Đurđević, dubrovački pesnik XVII. v.*, Glas S. K. K., Beograd, 1935, r. II, sv. 164, str. 254—255; M. Pantić, *Prvi dubrovački čitaoci kavaljera Marina*, Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, 1957, XXIII, 3—4, 260.

<sup>3</sup> M. Deanović, *Odrzi rimske akademije »degli Arcadi« preko Jadrana*, Rad JAZU 248, 81, Zagreb, 1934.

<sup>4</sup> *Povijest hrvatske književnosti*, knj. 3, Od renesanse do prosvjetiteljstva, Zagreb, 1974, 182.

<sup>5</sup> P. Kolendić, *Marinova »Stragge degli innocenti« u Antičinu prevodu*, Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, 1927, VII, 1—2, 196—199.

<sup>6</sup> P. Kolendić, o. c., str. 199; B. Croce, *Varietà di storia letteraria e civile*, Serie prima, Bari, 1935, 113 i 118; isto u »Critica«, Bari, 30/1932; *Enciclopedia italiana Treccani*, Roma, 1934, v. XXII, 352, sub. v. GB. Marino.

<sup>7</sup> H. Morović, *O trogirskoj knjižnici Garanjin-Fanfona*, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Zagreb, 1964, X, 3—4, 98.

<sup>8</sup> H. Morović, o. c., str. 104.

<sup>9</sup> M. Ivanišević, *Život sv. Ivana Trogirskoga*, v. *Legende i kronike*, Splitski književni krug, Svjedočanstva, knj. 2, Split, 1977, str. 66.

<sup>10</sup> *Leksikon pisaca Jugoslavije*, Beograd — N. Sad, 1972, Matica srpska, sv. 1, 51, sub v. Dominik Andreis.

<sup>11</sup> F. Madirazza, *Il rè d'armi di Traù*, Smotra dalmatinska, Zadar, 1900, XIII, 71 (od 15. IX 1900).

<sup>12</sup> U. Inchiostri, *Di un codice aralico traguriense*, Archivio storico per la Dalmazia. Roma, 1927, a. II, vol. IV, 21, str. 127; *Hrvatska enciklopedija*, Zagreb, 1941, sv. 1, str. 425. sub v. Andreis.

<sup>13</sup> D. Farlati, *Illyricum sacrum*, Venetiis, 1769, tomus IV, str. 436.

<sup>14</sup> Jerolim Kavanjin kaže za trogirске Andreise:

»... Daše crkvi i dvoru  
Ljude u snazi i u razboru.  
... Kopna i mora nu delie  
grada i kralja branitelji  
knjiga i piesna složiteljk,

*Bogatstvo i uboštvo*, pjevanje VII, str. 108, 109, Stari pisci hrvatski, JAZU, knj. XXII, Zagreb, 1913; Š. Ljubić u svom djelu *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, Beč, 1856, str. 5—8, navodi ove slavne Andreise: Ivana, Mateja, Nikolu, Pavla, Perota, Trankvila i Vicenca.

<sup>15</sup> *Leksikon pisaca Jugoslavije*, sv. 1, 51.

<sup>16</sup> Dokumenti obitelji Andreis, Naučna biblioteka, Zadar, Ms. 293, fasc. V.

<sup>17</sup> *Leksikon pisaca Jugoslavije*, sv. 1, 51.

<sup>18</sup> F. Riceputi, *Memorie di cose dalmatiche nella storia della vita di San Giovanni Orsini vescovo di Traù*... pubblicata dal can. Stefano Paulovich Lucich con Appendice, Zara, 1864, 147.

<sup>19</sup> G. Sabalich, *Una rappresentazione sacra a Traù*, Rivista dalmatica, Zara, 1903, a. III, VI, 35.

<sup>20</sup> *Storia della città di Traù*, Opera di Paolo Andreis... pubblicata per cura di don Marco Perojević, Spljet, 1909, str. 271—301; P. Andreis, *Povijest grada Trogira*, II, Splitski književni krug, Pisci XVII i XVIII stoljeća, knj. 3, sv. 2, Čakavski sabor, Split, 1978, str. 373—398.

<sup>21</sup> P. Andreis, o. c., str. 397.

<sup>22</sup> *Miscellanea Državnog arhiva Zadar*, II—IV, Zadar, 1950—1952, str. 102—114.

<sup>23</sup> F. Ivasović, *Kaštel-Stari*, Split, 1940, 25; F. Karaman, *Castel Andreis*, Bulletino di archeologia e storia dalmata, Spalato, 1896, XIX, 157; V. Omašić, *Topografija Kaštelanskog polja*, Čakavski sabor, Split, 1978, str. 178.

<sup>24</sup> I. Ostojić, *Benediktinci u Hrvatskoj*, Split, 1963, sv. 1, 163; I. Delalle, *Manastiri benediktinki u Trogiru*, Život s crkvom, Split, 1940, god. XVI, br. 6, str. 150. U samostanu sv. Petra u Trogiru boravile su polovicom XVII st. dvije sestre Marković, Kamila i Andrijana iz Budve, koje su se bavile lijepom knjigom i dopisivale se s hrvatskim pjesnicima.

<sup>25</sup> B. Croce, o. c., str. 106.

<sup>26</sup> *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, sv. V, Zagreb, 1898—1903, str. 923, sub v. latinski; J. Mikalja, *Blago jezika slovinskoga ili slovník u komu izgovaranju se rieči slovinske Latinski i Diački*, Loreto, 1649. (U Predgovoru Mikalja kaže: »Ne samo dijački, nego i latinski alli talijanski.«)

<sup>27</sup> E. Hercigonja, *Srednjovjekovna književnost*, Povijest hrvatske književnosti, knj. 2, Zagreb, 1975, 431.

<sup>28</sup> F. Picco, *Il Cavalier Marino*, Roma, 1927, 56.

<sup>29</sup> P. Kolendić, o. c., 196.

<sup>30</sup> B. Croce, o. c., 106.

<sup>31</sup> B. Croce, o. c., 106.

<sup>32</sup> F. Picco, o. c., 64.

<sup>33</sup> Iz istog vremena je i pokušaj proznog prijevoda Tassova epa *La Gerusalemme liberata* u fragmentarnom rukopisu biblioteke Garanjin-Fanfionja u Trogiru.

<sup>34</sup> U Donjim Kaštelima pjevale su se u čast sv. Mladenaca pjesme: »Mladenci smo mali, Isuse, dobro znaš« i »Irude, kralju nemili«. Vidi: M. Čulić, *Pisme duhovne različne...*, Mleci, 1805, zatim rukopisne pjesmarice *Kalendule* s kraja XVIII st. i *Libar Batiste Mirića* iz 1762. god. Obje u arhivu župskog ureda u Kaštel-Starom.

U rukopisnom legendariju iz početka XVIII st. *Vite de 52 Santi* (Naučna biblioteka Split, Signatura M. 59) nalazi se prozna legenda *Počimgne xalosno skazanye od nemilloga prolchia od karuih Sueti Mladinač*.



## Posveta

### VBIENÝE NEMILLO PRAVEDNE DIČIČÇE

Iz Latinskoga u slouinski yazik sloxeno, i prinito po Dominigu Lavvrichia Vlastellinu Troghirskomu MDCXXXX.

*Velle uznossenoy i Velle postouanoy Gospogi Ser Marcelli Lauurichia, Rodici i Dostoynoy Redounizzi V Moystir Suetoga Petra.*

Na dan Blagdana mimosasnoga od ubienya pravedne Diciççe, razgouarayuchi se ya s Vasson Postouanon Milosti, od kgnigh xiuota Isukarstoua, poznah da se uelle bogliahote da se ne nahoyasse u gnih pisanu po ki nacin i kako kragl Irud çini pogubiti onu malu Diciççu, radi poroyenya Spassiteglia od suita; i pomislih da kakono çim stite reççene knighe, ostale Redounizze i, (za istinu riti) uas puk Trogirski, na suoya urimena primayu ueliku radost i duhouno naglayenye, tako moye biti da, i od poznanya takoue nemilosti reççenim Redounizzan uçiniti dio xuyahote. I uidechi ueliku uassu uogliu, i, xelinya stauih se priurachiati mnoghe kgnighe, i, Vridne Vçiteglie kogi su pissali, yeda bih kako mogao ugoditi i posluxiti hotinyu uassemu; I napokon pò put uelle izuchia i hrabrena Viteza doyдох u poznanye od vzroka, i, od naçina uboystua Diciççe pravedne, i od konça kò imasse one blaxene Dussizze; sue po tanko, i sue razabrano na oni naçin prèn kako gimseye dogodillo; Sloxih i postauh u ovi yazik suaka ka mi bi dano iznayti od te nemille poghibili.

Iasse Rodizze i Redounizze moyi pridraga nahodim tuardo zauezan uzlon od vikougnega darzanya vasseyy Gliubau; koyu suaki ças brez moga zasuxenya to uechie kaxete meni i suoy moyoy Obitili A' onoy koya uasse ime nossi priko mire. I dabimi dano, i, uelle urimena porixuitti i uxdarxati se na oui suit, nebih mogao nikadar zadouogliti, moye darxanyue ni ù malahan dio ù niçma nahodechi se yure u neiaka godischia, puziua put teske starosti. Alli xto meni ne bude dopusteno s' Nebes, yeda ista Nebessa dopuste i dadu onomu ditesççu, koga tako uelle gliubite; neka day na moye misto naklade, i, namisti kogi diò od moga darxanya; i ako ne ù drugo dillo, day ù slusbi, i, ù posluhu starosti uasse.

Meuto dakle oue trude moye koye nassahsi sloxih i upisah oudi stechi, u urime kada pamet moya koliko goli pokoya nahoyasse; saglien ù Dar uassoy gliubau, za nay magni biligh od harnosti i ù misto uelikoga dara koga biste dostoyni bili; uzdayuchi se dachietegih priati z dobron uoglion kako e uas obicay. I ako pren ouo moye slaganye ù slouinski yazik nie tacho slatko ni izuchio kakono su ostali ugodno slagali, i, pissali; ossudite mlohauu pamet moyu ne nauçnu na tako prinossenye ni na takoue kriposti; a uasson dobroton, i, uissokin uminyen naprauete ona kà ne budu sloxena ni upissana kako se dostogi.

Ostaye mi samo moliti uas, da kako san uzdan da istu gliubau tolikoyer nossite Marieti sestri, i Luchri hchieri moyoy, ù rodu uassemu; tako ako bi xelile one doyti ù poznanyu od takoue nemiloschie da gim ù nauku ne budette lachomi; (k)ako blaghi, i, nespори, ù takouo dilouanye kaxete se ostalim, kogi niednu zauezu od rodbine ni sluxbe nimayu s' uami; Velle Vzuissenoy i Postouanoy Gospogi Opatizzi koioy od ditinstua moga uelle darxan yesan uspomenite humiglienu sluxbu moyu ù suako urime, i, çim u molituah gnihouih, i, uassih, i, ostalih Redouniz sarçeno uzdan se priporuççiti, priklonò i ponixenò molin kraglia od kraglih, da suih schupa zayedno u ngegouo kraglietuo ù suetoy sluxbi priati, pokripiti, i s'hraniti dostoyasse ù vike.

*Iz Kastilla Staroga na duadeset i çetare Maya Miseza, Na lito Gospodinouo 1640.*

Vasse uzuissene i Postouane Milosti Rodyak i Sluga humiglien Douinigh Lauurichia.

10

# VBIENYE NEMILLO, PRAVEDNE DICICE

**L**rafer stari, i, neisti duh, naholechite u yezers  
Daklora Zauzcan uzlex od gliutik, i, cemeritk  
Zmia od yedinoga Boga kojiga tix Zauzox Zar  
uza u Nike Kadagä pridob u Rayu; gospo  
di u ulada u tome jezenu kako sudat od opca  
vkih muk, kvagl od placcas, i, oggra uikuzrega;  
odinea u prusueloy kagleri. s' k'wycnoj od pla mes  
ra, a' na glaci gregimij kruna Zmije od sedam  
glaci Zastessni bilig od gregena kvaglicstus.

**I**z ocejju zdi smart i palos pribua i s'vodi svetlost  
od umuchia plamenas; iz knuich pogledi i k'wycnau  
nik

## UBIEN'JE NEMILO PRAVEDNE DIČICE

Lucifer stari i nečisti duh, nahodeći se u jezero pakleno zavezan uzlor od ljutih i čemernih zmia od jedinoga Boga koji ga tin zavezon zaveza u vike kada ga pridobi u Raju, gospodi i vlada u tomu jezeru kako sudac od žestokih muk', kralj od plača i ognja vikovnjega, odiven u prisvitloj haljini skrojenoj od plamena, a na glavi njegovoj kruna zmije od sedam glav' za strašni bilig od njegova kraljestva.

Iz očiju gdi smart i žalos pribiva izhodi svitlost od vruća plamena; iz krivih pogledi i neizpravnih zenic', kako zvizde trakatice; iz obarv' svičnjaci, i iz nozdarv' tolikojer, a iz ust' smrad; a para njegova čini se munja i garmljen'je vele jadovno i strahovito.

Pogled njegov karvavi užije strašni oganj koji goreći duše ne može nikadar izgoriti; z gorkon bukoni od zubi jekeće puštajući pine karvave od srid plamena ognjenoga.

Tri nemile divojke koje se zovu Saržba paklena blizu njega stoje i z dračjen oštrin svaki čas nutkaju njega; kose njihove zarujene s ljutimi zmiami z kojimi čine strahovito hlad okolo njega.

Darži u ruci njegovoj šibicu gvozdenu za bilig njegova kraljestva; I čim kraljuje sardi se na samoga sebe i na njegovo kraljestvo.

Ah, (o)bojniče, kako tvoju parvu svitlost izgubi, ki biše svitliji i lipji od svih Angelov. Evo sada od pravednoga suca imaš bič vikovnji; za nepravedno dilovanje pravedno odsujen'je.

Vidi ti pakleni Lucifer da od Boga biše poslan Angel Gabriel za pozdraviti Divicu, kojoj pokloni žilj od vikovnjega premalitja; vidi u utrobu jedne starice, po naravi od godišta neplodnice, da se klanjaju začetomu ditiću pria svetu nego njemu; vidi da svako stablo znoi se medon prislarkin; da vitri rajaju manu nebesku; da u poli zime cvate cvitje; da potoci vodeni teku mlikon i pridragin balsamon.

Vidi da tmine mučeće od svete noći bihu porazene od glasi nebeskih i pridobite od angelske svitlosti; da pastiri s velikon hitrošču tarče u naglosti noseći dohodak velikomu kralju. Vidi da se otvori nebo trima suncen; da se kraljestvo od Istoka zatvora; da Tempal sagrajen Božici od mira ori se; da nepravi Bogovi padaju na zemlju, da ista zemlja darhatom trese vas ovi okoliš od svita.

Vidi iz Neba prisvitlim zrakoni da se otisnu čudna zvizda, daržeći svoj put protiv Betlemu gradu žudiskomu, i kako Pokljisar i kalauz božastveni da potegnu k sebi tri kralja od Istoka.

Obarnu ti Lucifer pakleni oči svoje na zla pomišljena, i kako smarti samomu sebi smartne rane otvoreći, poče vele jadovno lepetati svojimi krelami koja darži kako velika dva jidra; ali tvardo žvale kojim jest zavezan od svemogućega Boga, ne dopušta mu da nikadar može se diliti od vikovnje tamnice jezera paklenoga.

Tako od tacih rečenih stvari dojde mu u misal uzrok nebeski, i u taj čas oni žestoki oganj pakleni omasti u karv i privrati u jid i čemer prigorki. Sakri svoj obraz meu množtvom od duš' paklenih; poče lajati kako jedan pas,

komu glasu odgovaraše sva jama paklena i od tolika gniva njegov rep strašni pomanjka i uništar se obarnu.

Z druge strane darhćaše kako Lav, i sumnjeći vele privračaše stare knjige, sileći se tumačiti pisma. Znadiše da od pričiste Divice imaš se poroditi kralj od svita, a ne znadiše kako ni po ki način; i tako virovati ne htiaše. Mučno mu se i čudnovato činjaše Divica da je žena i nevistica; da pravi Bog može se učiniti človik, da se duh uputi, i da život vikovnji vidi se odiven u haljine umarloga človika; da nevijena svitlost očitova se Pastiru, kad se porodi; i da je u malih povoji i da cica na način od Ditešca oni ki manom nebeskon hrani se; da u mala jasla i u ubošku kućicu najti se može, koji u Raju nebeskon hrani se i svimi zvizdami gospodi i vlada.

Neuzmnožno tolikojer činjaše mu se da veliko sunce pomračuje u maloju strani, da Stvorac od ognja darhće od studeni, da smih Angelski mlohav dohojaše, da je službenica veličina od Nebes'; da izuče veličanstvo može se omaliti; da slava u zlu volju obraća se; da vikuvičnji jest podložan na vrime i na godišća, i da Odkupitelj neoskvarjeni jest zabiližen biligon grišnoga človika.

Promišljajući stvari rečene vele sumnjaše neumiuci odrišiti uzal od sumnje njegove, uzdvignu pamet svoju na nova mišljenja. Tmine od sarca svojega dâ obrazu, a od obraza paklenomu kraljest(v)u za glas od vikovnje žalosti; onako i po oni način kako prem zgaja se da munja na nebi, a samih na zemlju jest bilig od radosti. I tako vas jidan, brez niednoga ufan'ja pusti vapaj iz parsi svojih paklenim glason, i ovako poče vapiti:

— Oboj, oboj, koju skupšćinu vidim; ča se ovo čini? Ah, eto razumin, ah za gore moje ostaje mi jošće angelsko zgovaran'je, da ja na mogu naravi vazeti sidališće i prominiti zvizdan rad od njihova hojen'ja. Zašto tolika Proročastva od Nebes' ne zatvore se za me slatka i blažena?

— Što mi može veće učiniti oni koji me izbavi kraljestva nebeskoga; zadovoljno bi mu imalo biti da san odsujen u vike u ovih kućah boliznivih; da san stanovac od žalosnih tmina, mučnik od pogubenoga naroda, gdi napokon za moju nesriću ni mi dano ufan'je ni od gorke smarti.

— Hotiaše narav telesna ovo parvo stvoren'je da se uzvisi; ali mi ne bi dopušćeno. Uzlizoh varhu vitra, gdi nikadar let Angelski nie dosegal, i ako pridobit padoh iz tolike visine, li kušan'je od izuča dilovan'ja nie zamirno.

— Nie mu to zadovoljno, ište i radi jošće da stare moje stanove izbavi on onih duš'; i z takim načinom nastoji za dati mi veći gniv; da slize dobitnik pod zemlju, bogat od bogata dobića; puštajući ovdi dolika strile od oružja svoga; i da jošće u ove moje bidne nevolje dojde me smučevati.

— Ah, da nisi li ti (reče san sebi) ono lipo stvoren'je, Poglavica od ljubavi kako jedne munje; Zvizda poglavita od neba; parva svitlos od kori? I kako sunce svitlošću pridobije manje svitnjake, tako i ti bogat od svitline velih Nebesa, meu množtvom Angelskin prosvitljevaše i pridobivaše sve ostale svitlosti.

— Bidan i tužan, nie mi kuda, reče, pomišljovati na pridnje moje stan'je, ako z gorkon spomenom od mimošasnoga dobra veće se čini i ztvara sadanje zlo. Eto je došlo vrime opriti se svin mogućstvom momu nepriatelju; i ako

jama paklena boli se, nebesa ne uživaju; i ako sila ne bude zadovoljna, budi zadovoljna moja privara.

— Da od koje se sile ja strašin ali bojín? Ne izgubih li ja staron biloćon visoku narav. Oružaj se svit i nebo, od pogleda moga imati će strah zvizde nebeske. Ja sam oni koji sam i pria bio. Neka se zgodi što se može zgoditi. Kako bih mogao ne bojeći se ztvoritelja strašiti se ztvoren'ja? Neka Bog na se postavi oružje i ono razmirje ko mi nie podano na Nebi, hoću ga krenuti na zemlju.

Pohvališe takovo govoren'je tri saržbene i strašne sestre Paklene, koje polak njega stahu i svim smradon paklenim muteći u okolo z priljutimi zmiami i puštajući svitnjake ognjene ovakimi rićmi odgovoriše:

— Evo smo spravne na svaku tvoju zapovid, veli Gospodine ovoga strašnoga zatvora, tebi se pristoji zapovidati a nami dobrovoljno slišati. Kušao si na Nebi u veliko dilovan'je što može i umi Aletó, hći markle noći, sa svom družbon njeje i za da ovdi dolika ne pritisnete stan'je tminasto i gvozdeni pokriv nima se uznositi. Jer ako biše podložnik na Nebi, ovdi sidiš za kralja imajući slobodno vladan'je od zemlje i od jezera paklenoga.

— Ako pruditi bude pamet, kripóst od trav' i od kamen'ja, ali zvonjen'je od pismi, privara ,saržba i ljubav, koje večekrat čine popuznuti ćlovika na karv i na oružje, ti ćeš viditi, ako ti bude drago, samo da okon magneš, odkidati zvizde s Neba, privratiti zemlju i more i izkoreniti svu oblínu od ovoga svita.

Odgovori Lucifer:

— O pomoći ufan'ja i kraljestva moga. Vele dobro poznah meu zvizdami privare i vridnosti vaše, da zašto u svih vas ufan se priko mire, samo mi danas jest na potribu nemilos, i ta sama može učiniti čiste sve sumnje moje.

Biše ova varhu triu sestar učinjena starišina i u istinu zvir varhu ostalih zviri plaha i nemila. Nje dilo obhoditi biše lepetajući krelami svojimi ono zlo rojeno mnoštvo. Vele pomnjiva za razgarati oganj, u komu viahu čarne duše u jami paklenoj.

Počese vijati trić duši pakleni. Trić odgovor daše tmíne duboke, i u jamah najdubljih ćujaše se kako jedan trus od vode i kamen'ja radi glasa takoga. I za odgovor strašnoga imena učini zvizdan'je od zmij ke uvite bihu u kose od glave njeje.

Niedna smartna daržava nima kuće ni stana strašnjijega ni tminastijega od tih sestar. U svako vrime na glas i na vikan'je od družih stoje vrata zatvorena, tvrdo sazidana, gvozdena zastava. A zidi od tvarda kamena omašćeni u karv i svi gnusni i smardecí, odíveni glavami i telesami usićenimi od teles' duš' osujenih.

Varhu praga od vrat' stoji Osveta, daržeći u ruku karvavi mać, a uzanju Saržba, Gnživ, Rat i Pogibil, dahćući svi kako Lavi i znojeći se. Čuje se na dalek svojón pritnjón bućeći Bis, ka pse mami, a u sridi vidi se gdi sidi Smart ohola, ka s velón nje kosón mašućí ne pristaje.

Po mirih stoji oružje s kojim umarlim ljudem smart se zadaje; a na misto odiće od toga stana kola, klade, kaine, koplja, brusi, čavli, mači, sikire i ostalo oružje sve omašćeno u karv od ubojstva naroda ljuskoga.

Na stolu prokletomu u toj kući side pohlepne Arpie, koje karv izpiju; Glant i Erisiton, koji prem za glad proda jednu hćer ipak izi svoje isto meso; Tantaló, ki budući zazva Bogove na jiden'je poda jin svojega sina za jisbinu; Likaone uboica od gosti, i ostali takovi nose jizbinu na stolu; Medusa, hći Balinina, koja budući sagrišila s Neptunom bi od Bogov' obraćena u zmie. Ta ista nosi Jid za pivo razvodnjen i izmišan s karvju.

S njimi su svaki čas one strašne sestre Eumenidi, koje po njihovu osu-jen'ju svejer nose u ruhak svitnjake složene od voska i od pakla. Okolo njih stoje Jezabele i Scila, ka tolikojer od Bogov' bi pritvorena u psa lajaćega; Circe karvnica i Medea višćica. A službenice su nemile divice i Parke Božice, koje niednomu stvoren'ju ne praštaju i koje opredoše i osnovaše haljine njegove.

Obastraó je sa svih stran' tu kuću jedan Gaj, koji ima samo od nesrićnih žil' hlade koje škodu čine, a svaka trava jest kuga, i svaki cvit jest otrov. Vitri su uzdisan'je gorko, a rike suze. Pasu toti iznutra Minotauri, koji su čudo i skazan, stvoreni od poli vola a od poli človika, Drakuni i zviru mnoziha načina nemili. A po svemu Gaju svaki čas vide se skupšćine od Hidre, zmie priljute, s ostalimi zmiami vele čemernimi.

Toti su Psi priljuti, Lavi sarditi, tminaste tamnice, strašne postelje i stoli nečisti. Mezentio, neumoljni človik, ki žive ljude smardecim telesami činjaše kopati. Nerun, toliko strašan i nemil, i ostali takovi nikadar nisu take biće umili pomisliti, kakove se u tomu plaćnomu stanu nahode.

Slišajućí dakle taki strašni glas, četvarta sestra Erine, paklena saržba, izdaje hitro sva gnivna ostavivši vrata od Dite Grada, kojoj u jedan hip otvori Lucifer misal svoju, a ona jidna u ti čas pritvori vedrinu nebesku u tmine i blidilo martaško, i svojín pogledon otrova vas Ajer, po ta put, da one ptičice koje se u njemu nahojahu sve martve padahu na zemlju.

U ti čas, kad iz te mračne jame izajde to čudo bljujućí iz ust' smrad pakleni, vijaše se da cvitje i svaka zelen od trave čuti kugu i gniv od zmiije. Mogla bi u istinu narav vele se čuditi i strašiti se Voda, Nebo, Oganj i Zemlja da godir ju ne bi bile prikriale jadovne i ljute zmie.

Jur od tminaste spile, otvorajućí krela markla noć vazimaše svitlost umarlim očima, kada prem Erine otvori svoja lagahna krela i u jedan čas poleti i stani se u Betlemu Gradu Žudiskomu, gdi kralj nemili gospodovaše i vladaše, koja svojimi svitnjaci gorućimi i plaćnimi prikaza se na karvave večere i obhojaše Polaće kraljeve vele pomnjivo.

Na misto Davida kralja kraljevaše u to vrime Ligio Augusto Irud, človik jure prosidinav ki biše poseo to kraljestvo, i njemu ne pristojaje jere biše od Idumenskoga kolina, koji biše izašal od naroda Nabatejskoga zašto rod žudiski izgubio biše krunu od kraljestva žudiskoga, i podnosećí tvardosti velike od službenoga brimena, plakaše minuta pošćen'ja.

Pokle to čudo pakleno, zlobno i nevirno, obajde dobro svako misto od velike Polaće odpravi se u skriveno stan'je gdi tiho počivaše kralj Irud, koje čudo prem da izhojaše od Leke, rike paklene, ne htiše ukazati kralju, da

odluči privarnuti lišce svoje u priliku vele blidu od sjeni koja je naučna skitati se. I od čuda paklenoga u jedan čas pritvori se u oblištvo Osiba, brata kraljeva, ki biše umarl; ni na obrazu, ni na nijednomu vidin'ju ne mogaše se nikakor poznati, da je službenica Lucifera paklenoga.

Kralj budući zatvorio oči svoje u slatki san najpria studenom rukon stisnu sarce njegovo, pak pristupi k njemu i izpustiv glas svoj laživi ovako poče govoriti:

— O kralju, malo pomnživ u span'ju tvojemu, a koji mornar obastart od tminastih oblaci i od strašnih valovi od mora i silnoga vitra ostavivši timun u linosti svojoj ne misli? Eto se vele kažeš nehaljiv i sarce ratno u praznosti jesi postavi, a misli u pokoju, a ne mariš i ne znaš ono što ti vele barzo nariče odluka tvoja.

— Imaš znati da kralj žudiski, roda staroga čudnovati prem da ubogi ditić meu živinom malo pria nenadinjo porodio se jest od novoga ploda; tvoj nepriatelj, komu jure velik priatelj poče se je kazati vas puk neharni, njemu su veseli, njega nasliduje i s vikućin glason njega zove i nariče namisnikon tvojeja kraljestva.

— Ah kolike himbe i propasti privrašaće za smutiti ga. Ima oganj u nidri, a gvozdje u rukah i eto jure pridomislila se jest u jizbinu kraljevu sakriti otvore. Nikogar nimaše ko bi mogao uzdaržati saržbe zloga dilovan'ja, ali da mu se daj odkrie, ter ti brani ti zali puk i s oružjen i zakonon.

— Oni isti san ja koji za utvarditi u tvojih rukah Šibicu tvoga kraljestva i brime plemenito stavih na pogibil života i karv moju. Zaludu san dakle karv prolio i život pogubio! Ah za manji uzrok protiva roditeljon i sinovon tvojim uzdvignuse oružje. Ležiš ti sada vas podan na druga mišlen'ja, neumiuci odlučiti ono što potriba takova dilovan'ja i prosi i pita.

— Ustani već, ustani, ne leži! Koja mahnitost čini te kasniti? Ustani veće bidan i bdij i pogledaj oštri mrač, koji visi na kon glave tvoje. Probudi tvoj duh sanjivi, neka se već užeže saržbon tvoga kraljestva, i istu saržbu i oružje pripravi. A ja koja sam bratova siena, gvozdena i karvava vavike kon tebe biti će nevijena službenica.

Tako mu govoraše, a paka zvizdajući rasardi sarce njegovo pinom od Cebera, Hudobe troglave, jidne i otrovne, ku pri sebi nosaše, a sve žile kipa njegova užga gorućin plamenom; i to satvorivši otide i ulize u tmine skrovitie i dubokie jame paklene.

Probudi se kralj s velikin znojen, i vele dobro uzdaržaše u pamet svoju što biše vidio i slišao, i pun tuge pričaše i u vas glas vapijaše govoreći:

— Oružje! Oružje!

I kako izkra od sikaline napridkuje i prosvitlja oganj; kako u jednomu sudu koji uzvire gogolj bućeći dim zadaje; i kako val morski izhodeći na skorup vodeni miša se i pini, tako prismećen kralj osta, kada začu da drugi ima kraljevati ono kraljestvo.

Čujaše da duh njegov od straha kako okrepenio se biše, a z druge strane goraše od saržbe, a kako carvak od brezakon'ja grizaše njegova i nepokojnoj pameti mista ne nahojaše i miru od noći u komu ostali počivahu u slatkomu span'ju, kako jednoj Rathi, ali Razmirju omrazu nosaše.

U sarce njegovo ulize najpria sumnja od tolicih Prorokov', a paka kada vidi da kralji od Istoka nose dohodak priko kraljestva njegova, izstanovice poče jedan skroviti strah grizti njegove misli prihude, i tako kako sumnje njegove ponavljahu se svaki čas ono čudo pakleno pokoja ne nahojaše.

I kada već zora prosvitljevaše zlatom iza gore za ukazati dan svin umarlin, a Ajer jošće biše kako tminaston noću odiven, zapovidi da se skupi u njegove Polače skupščina od poglavitih Mudarci od svake strane njegova kraljestva.

Da nu, reci, kralju Irude, od čega se bojiš i od koga se strašiš, koju želju od karvi imaš užganu u sarcu tvomu? Kralj od kralji pria jest narav od človika, ne za gospodovati, da za služiti. I pride na zemlju ne za posvojiti tvoje kraljestvo, da tebe njegovin kraljestvon ište i želi bogata učiniti.

Nie se rodio malacan Ditić za činiti razmirje, koga žena jošće mlikon doji u maloj kolievčici i u malih povoji povijena. Akoli nisu Vojnici Pastiri, oružje povoji, Polača kraljeva pokriv srebarski, trublja plači, konji Poslenik i Volak živina vele lina, koja okolo njega stoje.

Svarha parvoga dila.

## DRUGI DIO

Bihu jure Rabe jutarnje puštali žvalo zlatnoj kočiji ka nam dan donosi, i vrata zlatna biše sunce već obteklo, koje činjaše gubiti svitlost zvizdan', a njegova Poklisarica sne od noći i oblake od Neba tirajući razlivaše rose od zemaljskoga i nebeskoga cvitja.

I evo meu tim skupiše se Mudarci, Pisci i Farizej, kojih straža biše pustila u velikoj Polači, gdi kako u žive prilike vijaše se nesrična ljubav Mariane, žene Irudove, koju na pokon čini ubiti.

Ti Mudarci ne hajući se gledati izvarsnost izuće Polače pridoše u misto gdi kralj pribivaše. I toti sedoše na zlatna sidališća, jedan po jedan, po karvi, po starišini i po godišća, niki bliže a niki dalje kralja rečenoga.

Na poglavitomu sidališću čudnovato sazidanu uzajde ti nemili kralj, ostali okolo, a on varhu svih sijaše. Sidališće njegovo biše vele izuće po način kako jedno sarce, a prem sarce od twardoga kamena.

Pod, na komu počiju noge njegove odiven jest zlanimi haljinami koje svitle se kako jedno sunce, a od svake varsti dragova kamen'ja kakono zvizde na Nebesi jest narešena Umbrella od vladan'ja koja visi varhu glave njegove. Uzhodiše na to veliko sidališće priko šest skalini učinjenih od kosti Elefanta, svaki od tih jest uzdaržan od dva zlatna Lava koja se vide kako da bi stražu činili.

Sideći na tomu sidališću obarnu trič obarve svoje protiv onim ki se bihu skupili, za time pogleda k Nebu s očima punimi karvi, pak jih obarnu g



zemlji, i u isti čas priti i zlovolji se i u saržbi nosi privaru. Ne plače, ne, zašto kako vitar uzdarži daž u oblake, tako i gniv uzdaržaše suze njegove.

Varže Šibicu od kraljestva svoga, a sidališće tlačaše nogami svojimi u buci i u velikomu gnivu. Odni z glave krunu njegovu i poče ju gledati, i vele grozno uzdisati, a prosidu bradu, dlaku po dlaku vele jadovito guljaše. I napokon tako jidovit, otvori usta svoja i poče govoriti na ovi način:

— O Poglavice moje virne, koji novi strah muti počivan'je moje na markloj noći? Koja strašna vidin'ja i obraze pritvorene meni se prikazuju? Koje misli grizu jadovno sarce moje? O stan'je naše človičasko na svitu neugodno! O gospodstvo od kraljevstva vazda pregljivo. Dakle nepriateljska privara u kraljestvu svomu može Iruda izdati?

— Mučin se u velikoj misli da meu mejaše od Betlema grada kako bi prorokovano rodio se sada jest meu ditići žudiskimi Posvojniki našega kraljestva. Vidih kralje od Istoka noseći mu bogate dare, koji potlačivši viru ku mi bihu dali vratili se jesu po drugomu putu u mista njihova.

— Kūnem vam se po ovu glavu ukrunjenu da sega jutra neznam biše li još zora počela meu span'jem i meu bđin'jem, prikaza mi se Osib, brat moj. Prenuh se i s ovimi očima vidih ga svega zlovoljna, i slušah ztvari neizrečene koje mi prikazevaše od pogibili moga kraljestva.

— Mogao bih skaršiti oholast Arabie i Egipta, i s načini s kojima ni dano svakomu nadajti privare, odmaknuti oružje, pridobiti more od Rodi, pobiti Dicu i osvetiti protiva nevirniku krivine moje.

— Da eto sada puk neharni koji san ja vazda ljubio kako pravi otac jest toliko slobodan, da za mene živa u zapovidi kraljestva moga više i uznosi Ditića za moga namisnika. A ja spim! A ja mučin! I moje pogarjen'je i moje izdan'je ovako podnosin? Ah ovako li za milovati družih nemil san samomu sebi.

— Čini mi se odazvuda okolo ovih zidi da čujen kako niku buku od mojih nepriatelj. Ah ovo nie drugo nego zatican'je od razmirja i pritnja od smarti, mican'je od oružja i trublje od rati, gdi hudi puk jest tako slobodan da muti ne pristavši mir i život moj.

— Nišće ne manje, s mučan'jem tvardim i umarlin hoću činiti da zamuknu tolici glasi, a sidro od moga kraljestva hoću ustanovititi u more od karvi. Budi pravedan ali krivac, malo se marin. Budi pravda ali nemilost, nie mi to za ništar; listo da z karvju i z pogibili kruna kraljestva moga bude se uzdaržati na glavi mojoj.

— Znadem to u istinu da moja pogibil cica i napridkuje meu povoje skrovite, i da se uznosi u ditinstvu. Ali hoću toliko učiniti da ne moći bude progovoriti u vrime svoje. Vidim da se arve protiv meni kriva privara i da mućeći hoće me naskočiti, ali neka pride u harlosti kako joj drago, napokon će ju pridobiti osveta moja.

— Dokle godir u lokvi od karvi ne vidim po putih da bučaju valovi carljeni; dokle ova moja odića ne omasti se iz nova u karv carljenju; dokle zdravje mojepo tisuća očiju i po tisuća ran' ne bude uznositi se; dokle u karv prolitu ne vidim da se utopi nevira i strah moj, neću nikadar mira imati.

— Res'te mi sada vi moji virni koji ste se ovdje zupili i kih sazivan na općenu pogibil, iman li ja u nemar postaviti tolik oganj od kraljestva moga koji mi nad glavon stoji? Ali, iman li pria neg bude napritkovati sime od toga ognja nastojati da se ugasi? I varujući moje zlo z plaćen od družih za zaklati samo jednoga, zaklati svih kolicih? I to rekši umuknu.

A meu onimi ki se bihu zupili osta jedna buka smećena, onako kako bude u moru kada ga vitar zatvori meu tvrarde školje, ali kakono pčele, koje skupivši se u jedno, izćući cvitje po gorah u novo vrime od godišća cuklon svojim muklo slišaju se.

Vele pomnjivo poslušashe to njegovo govoren'je Urizeo, pop, priatelj kraljev, človik vridan, ki mnogo zemlje i mora prošao biše, vele vidia i vele se naučia, ki osidinavi' biše u skrovita dilovan'ja i radi vire i pameti uzdvignut na parva pošten'ja, z bradon razgojenon kã glavi i parsi njegovimi veliko pošten'je činjashe.

Od njegova govoren'ja izhohahu iz ust' riči kako med prislatki; obraz u prilici i u dilo vele ugodan, čelo veselin načinon stvoreno, oči humiljene, od kih združujući pogled s lipin govoren'jem izpusti glas iz ust' njegovih prem kako rika od mlika u zlatnomu načinu, i ovako poče govoriti:

— Trudno se meni čini, o Kruno prisvitla, da ja podan tebi moga svita, zašto ako moj svit ne bude skladan z pomaću tvojom ja ću upasti u saržbu tvoju, a to niti bih rada ni želin. Ako paka z druge strane k tvojemu hotin'ju ja se pritisnem protiva razlogu može biti da ću gore zlo satvoriti; zašto bih se ukazao Bogu i mistu svojemu očiti nepriatelj, izdaica kralju momu i samomu sebi vele tvard i vele nemio.

— Ništar nemanje, neću sakriti ono što znaden i što san kušao u mladost moju, zašto naglost nezrila malo kada ima veselu svarhu, niti se ima u dilo staviti stvar u barzo zamišljena koja poslia donosi kajanj'je, jer u človiku spametnu broji se veliko pomanjkan'je kajati se poslia, a ne prociniti pria na što može izajti dilo njegovo.

— Budi dakle tvoje hotin'je bolje nego ono ko u priši i u naglosti satvo-raše, a to s uzdan'jen slatkin i slatkin zapovidan'jen; a od razloga koji se svituje izvadi se žvalo, i ako jarmu od zakona nima kralj slobodan podložiti oholi vrat; pravi je put da koji poda zakon da ga i obslužuje, neka priliku od kralja primu podložnici njegovi.

— Što prudi velikomu človiku imati podložnike i kraljestva, a biti paka sluga nesričan od misli nedostojnih, od općenih riči, od prezredne ljubavi i od nepravih njivi. Grisi su u istinu u parsih plemenitih, da nemilost od tvoje karvi odveće marska jest Bogu svemogućemu.

— I ako svakomu duhu pren da srebron rojenu sramota se godi hoditi po putu nepravu i od neprava gniva imati svoj duh užgan priko mire, koliko veće ne pristoje se u parsi i u sarce kraljevo takova dilovan'ja. O koliko bi bilo od potrebe nedostojna žujen'ja uzdržavati žvalon da ne tarče na nemilu pogibil.

— I ako na Nebi gorika vazda je svitla i čista uzvišena Daržava Nebeska, i nikadare para zemaljska, ni tminasti oblaci ne mogu ju pomarčati; i ako Nebesa steći na visinu varhu munje i oblakov gospode i vladaju, tako i parsi kralja plemenita nikadar nimaju čuti buku od huda gniva.

— Za strah od narodov učinjeni su mnogi zakoni u twardosti velikoj, koji paka i s velikom tihošću izpunjeni jesu od onih ki dobro vladaju. Potrebno jest, ko dobra konja vlada, da ga veće straši neg ubije. Kako prem Jove puštajući trisk od Neba mnogih straši, a malih porazuje.

— Budi da Nebesa primu da moga kralja od takove grube stvari i pomanjkan'ja ja svitujen: Da moje misto poljubljeno ostane u sirotinstvo, i cvit naj liplji da se u njemu otruni, da tako plemenit grad ostane prazan i razrušen od mača svojih grajani. Brišno gospodstvo, hudo vladan'je, vojvoda brez vojnikov, kralj brez kraljestva!

— Ono što se vidi jest očito, ono što se boji jest sumnjivo. Da nu sada, kruno prisvitla, koji si utvarjen u tolika kušan'ja, bi li ti izneo od sadanje škode korist ka ima priti? I za tašćen strah stvari ne još istine izkati zlo istino? Zlo koje može biti da će se vele gore ukazati od zla koga se boiš.

— Ulizao si u sumnju i bojiš se razmirja, i hoćeš da tolika mlados pomre. Tko zna je li jure rodjen meu ove tvoje nepriatelj ali obranitelj? Nu mi reci tko će se najti da se oruža protiv Bogu i da paka tebe brani, ako išteš požeti travu nezrilu od tolike vojske?

— A što će paka reći glas, ki zvoneći po svitu kako jedna trublja očituje pravdu i nepravdu? Reći će da za poželin'je od karvi potvorio si himbeno virni puk da ti je izdaica; puk ki sama tebe pošteni i ljubi; puk ki budući ti još na daleč od mista očeva meu bukon od kraljeva sidališća uzdarži po sve vike posluh i viru.

— Ni ono što hoćeš da se viruje da je bratova prilika (virujen ja da se je tebi tako učinilo na markloj noći). Ali su himbeni sni, tašće sieni, obrazine pritvorene. I ja sumnjin da napasnik od Lokve, kuda se ulizuje u jami paklenoj z takin vidin'jem tebi se je prikazao. Zašto kralj nebeski, kako sam ja veće krat štio, Angele a ne sablazni šalje za pokljisare.

— A pak od ovoga kralja od koga se toliko strašiš i bojiš, pisano jest, ne da njegovo kraljestvo bude zemaljsko, ma duhovno i sveto, puno ljubavi, milošće i svake slatkosti. Kralj, ki obučen u ubogoj haljini, ima puna nidra neumarloga blaga. I tako nimaš se strašiti da će ti doniti Razmirje, ako za dati mir svitu sašao jest s Neba na Zemlju.

— Pitom, miran, pravedan ima priti ostavivši triske nebeske, ako bi hotio oružati svoje moguće desnice na škodu tvoju, ah koje branjen'je mogao bi imati? Ah ko može pobignuti ali gdi se sakriti od onoga ki sve vidi i ki svim vlada?

— Ovo staro prorokovan'je od kraljestva ali je istina ali ni. Ako nie istino zašto ćeš mutiti mir, i od tvojih podložnikov uzdvizati saržbu i gniv? I koliko za me budi da nie istino, dakle propastan človik razglasio jest za nenavidost i za rasarditi kralja protiv Bogu i ljudem.

— Ako paka z druge strane istino jest i upisano na Nebi da veliki Ditić porodio se jest, pomnja človičaska što valja? Zašto tužnomu puku tuge zadaješ? Što se opireš dilu? Zaludu daješ na znan'je nemilostivu tvoju zapovid. Plači zemlju, sardi se kako umiš, priti gnivan koliko ti drago, živiti će, resti će i pod kojimi golimi pomji daržati će ga Nebesa sakrivena na malu čast tvoju.

— Varuj se i biži od nemilosti ka jest toliko zlo glasna u jednomu kralju, i ova vruća vridnost ka se je užgala, jure u tebi učini da se izmiša zajedno s milošćon mudrosti tvoje. Odvarzi saržbu, i pitom i dobrostiv ukaži pravdu, a ne silu. I neka se jur pria išće krivac i oni san da podnese krivinu općenu.

I vele veće u naprid mudri starac prostra bi bio njegove razloge, da vidi da kralj ne primaše na dobro takovo govoren'je i da krećaše svojon glavon vele veće neg zvir priljuta gledajući na krivo. A na čelo i na obarve njegove vijaše se da nosi veliku omraz radi svita i govoren'ja rečenoga starca.

Buruko biše jedan Barun pun saržbe, mukla glasa, mrmļjavac, uzhranjen z propastnimi ljudi, propastan, dupal, trišćen u sve tamnosti, koji kralja i kraljestvo za nenavidost u velikoj omrazi daržaaše. Uznošaše se u boj; žudjaše smart družin; Milosti ne nahojaše, i koji ne hajaše za mlohavstvo od karvi ali od naravi.

Ovi imaše glavu plišivu i biše još u dobroj snazi, ali laživa godišta bihu mu po čarne vlase posiali srebarnu biloću. Ta licimir vele pomnjivo poslušaa istino i pravo govoren'je mudroga starca i upri svoje oči u ohologa kralja usta se i poklonivši se humiljeno počee na ovi način govoriti:

— Gospodine, oznoio si se i bio si boj karvavi, i kolike rane smartne tvoja jaka desnica u moguće nepriatelje učinila jest. Toliko ust' pripravio si koji te hvale do Nebes', i toliko ti se vrat otvora na vičnju slavu, da možeš reći da prisvitlim činjen'jem pridobio si u jedan čas nepriatelje i godišta.

— I zato hoću virovati da imaš prav strašiti se od nenavidnosti ka u družih često se nahodi. Moglo bi lako biti da velike stvari hoćeš kušati i da išteš da se podvignu narodi na boj, zašto Nebesa u visinu od kraljestva združiše nepriatelja, omrazu i veličanstvo.

— Vladaš, gospodine, pukon neposlušnim koji žudi novćine; narod nestanovit i barz na svako zlo dilo, koji se večkrat protivu suproč tebi. A potriaba bi spametnu kralju staviti žvalo na saržbe takove, pogibili obarovati od nevolje, a prociniti s pametću škode koje bi se mogle dogoditi.

— Od potriabe je ugasiti malu izkricu pria nego se obrati u veliki plamen. Lako je izpaljiti malu kapljicu pria nego se drivo napuni vode i potopi se. Vidih ozdraviti ranu ka se na vrime dade na likara, i vidih mlada šibica da se uvije kako se hoće, i ako rana se na vrijeme ne liči, a šibica pustí se da se utvardi zaludu je poslia jakost i pomnja.

— Učini dilo h tebi dostojno i od one pameti koja pod tvojon siskon boj biući osidila jest i koja s jednim magnučen od oka strašna se je učinila, od potrebe je opriti se početku koji se vazda sciniti ima, i vele veće onomu ki kraljuje i ki tribuje da pomnjivo stoji i da vele dobro gleda ono što poslia ne moći bude izličiti.

— Reče se da u parsih kralja gospode i vladaju hvale i dobročinstvo, i ja to ne tajim. Ufanu i dobru učiniti dobročinstvo bilig se ostavlja, ali ni dostojan dobročinstva neufan i trišćen človik er ne ima pošten'ja, i prem da nie prav, a da je dobrostiv, pravda je i dobročinstvo sve jedna družba, i kako od kriposti kraljestva stanovito uzdaržan'je.

— Jošće ću ti reći. Znaš dobro da još u svomu korenu nie u svem stanovito ovo vladan'je. Mlado je i novo ovo tvoje gospodstvo, a vazda se pristoji mladu gospodinu biti nemilu, i za strah družih podobno jest kadgodir učiniti se nemil. Razlog od pravice daje misto omrazi, ali daj ako ne inako da je misto razlogu od kraljestva.

— Eto se sada radi od kraljestva i od pošten'ja, razložito je u odlučen'je ukazati se ljut i oštar, i u tako dilovan'je vele bolja jest nemilost neg mudrost; da mudrost vidi se ova, a to jest strah koji ima obraz od dobrotinstva. Ne, ne, nikako nima misal imati misto gdi i je vladan'je, nego pokle se jur dilo izvarši.

— I ako koje drugo dobro od toliko pogibili ne zgodi se za spomenu od take prilike neće se nikada već najti ko će raditi izdati te; i ako bi po nesreći od toliko Dičice oni san ostao, svi ostali ustrašeni od takove nemilošće i karvi prolivan'ja, neće ga smiti naslidovati ni pomoći.

— Da, budi tako da se ne bi našao nitkor ko tvomu kraljestvu nariče privaru niednu, od samoga glasa nima se strašiti da se reče da si nemio, zašto će se pria reći od spametnih da si pravedan i neockvarjen, i zato dati će ti hvale neumarle, jer ako strašan jesi se ukazal s pravednimi, što će biti s onimi koji su krivi?

— Priklati h tomu da kralj od Nebes' vazda je stražnik i branitelj od kraljih i poglavitih ljudi. Draži su Bogu i ugodno mu je imati na zemlji ko na ime njegovo zapovida. I ako Irud ima pribiližje od njega od spomene velike veće neg u jedan glas, i veće neg jednim pokljisaron, a tu ću mučati pokle ti isti dobro znadeš.

— Nova na nebu zvizda ne bi zvizda da po srići goraše, da bi jazik božji koji paraše u njegovu glasu da govori: Čuvaj se, o kralju žudiski. I glasoviti ljudi kojim ona put kazaše s čistin glason izčući kralja od Palestine što biše drugo nego Pokljisari Nebeski?

— A da prip(r)osti puk komu je draga svaka novščina obraća se na svoju volju nie zamirno, i da mnoštvo od kraljestva za sobon vode i da jin se Kina klanja i čudnovatin načinon gleda jih puštajući u tujih rukah njihovo kraljestvo po toliko dugu putu u vrime od zime.

— Istina je da se ima varovati človik pedipsati privaru s mukon općenu, kada ju družu pokriju, ali su pravedni zakoni ne nemili ustanovititi kraljevu daržavu; i ako je istina da se je porodio izdaica i da se ne nahodi niedan človik da ga osvadi, ali da ga pripovidi, dakle su svi krivci, dakle se može reći da su svi tvoji izdaice tvoje.

— Druzi, kojim mekahno sarce trepeće ljubav od otac' i milošća od dice, ki ljube proznost, prikazuju lagahne krivine i pogibili i ono što nie kako se na svoju volju govori i svituje. Ali ti takovi velik strah imaju od svoje štete, ali malu misal od tuje.

Ali ja, komu ne toliko vrime, da trudi jesu pria vrimena činili obiliti obiliti vlase moje, i koji s tobom zkupa bio san u Arabiu i u Rimu, nikako se ne mogu uzdaržati da ne rečen. Velikomu kralju potribna jest velika sumnja i veliko brime. Tako mi istina kaže, ne nastojim ja na privaru, ni veće gledan moju kripost neg tvoju štetu.

— Evo ja svidočno govoru prid Nebon i prid sviton i prid tobom, o kralju, da san hitar odagnati i pokratiti svako zlo; a to da se poslia ne tužiš što ti prudi stati sumnjivu i zlovoljnu ako imaš oblast od svega i sve možeš. Taka stvar karzman'je ne ište a milos ne prosi.

— Kad godi uvišćeni likar iz ruke mlohаве učini malahnu ranicu, ni šćedi da se karv toči a da tilo i sarce ostane u životu. Većekrat pomnjeni likar od ran' človiku ki se boli nemilostivo daje milostivu pomoć. Riže, pali i u nemoćnu ranu za zdravje njegovo postavlja oganj i nož.

— Neka se potopi u moru trgovina i blago, iston da drivo ostane i pride na kraju. Neka se odsiku uda manja i ne toliko plemenita, istom da glava kraljeva shrani se i žive. Neka ostane šibica žudiska brez gran' i brez cvitja i gola brez svake koristi, a da veliki hrev od tvoga kraljestva upravno uzvisi se brez niedne protivšćine put Nebes'.

— Pogini pravedni i pogini krivac, ako u zkut pravednoga zlo se ugoji. Za posvetilišće kralju žudiskomu meu tisuća pravednimi jedan krivac da se ubije. Prolij već karv i porazi mačen da se pogube nepriatelji. Život službeni s velikim razlogon ima se ne hajati, za odvarnuti dušu kraljevu od velike pogibili.

Tako on govori. Obeseli se kralj na riči njegove. Utvardi se na nepravdenu volju njegovu i na slatki glas od licimirske pohvale. I tako uztavši se zapovidi da gospoda na svoje stane otidu, a on kako priljuta zmia na karv režaše.

Umučaše, a svaki čas to veće moraše ga ljuta misal njegova koja mu silu davaše. Bojaše se smarti, a z druge strane njegovu kraljestvu što ne činjaše, što ne mišljaše i što ne kušaše jedan tako nemil i jedno tako tvardo sarce?

Jure markla noć iz Siona izhojaše, a nikada ju ne vidi puk žudiski toliko strašnu izhodeći iz dubin' tminastih kako se tada prostri Nebo po svoj žudiji i kako se pokri maglon vas ovi svit da paraše da se ima razčiniti u osin i obratiti se u oblak.

Meu to kralj neustarpljen počekati, tsnut od nemilosti i od straha velika čujaše sarce predajući vas porazen. I ako bi ko vidio njegovo oblištvu, rekao bi da bi se pria od njega ustrašio, nego da je u njemu straha nikakova.

Zazva svoje podložnike i zaosinjen od velika gniva ne mogaše vele dobro izgovarati. I kakono rika koja noseći kamen'je opet ga u se obraća, tako glas zaduševaže zube njegove, koji ne budući dobro prostart razbi ga i izhodeći od naj veće dubine od tila njegova ovako zapovidi i reče:

— Hoću da sve žene majke ke godir se nahode pod okolišen od daržave Betlema grada, koje pri parsih svojih imaju Ditiće do dva godišta da se u sutrašnje jutro svojimi ditići najdu sve kolike skupa u jedno, i da od njih niedna ne ostane. Taka je, reče, kraljeva zapovid, koja se ima svim na glas dati.

Mučaše nevirknik privaru i ne dadiše da dogovor nemili očituje se nikomu; pokrivaše himbu uzrokon od velika vesel'ja. Žene ništar ne znadihu od skrovite himbe, a zapovid nike razgovaraše a nike strašaše, jedne hotiahu druge vele se bojahu obslužiti.

Sveta Ljubavi, ako se nisi na Nebi ugasila pokle od zemlje na Nebesa pobigla jesi, pogledaj doli dobitće vele grozno od tvoje nepriateljice. Zašto ne sajdeš u me? Ali ne haješ, ali ne vidiš privare žudiske? Vidiš o što se radi, ne daj dobro sime Izraelsko nikako da pogine.

Ovako Rakele, koja bojaše se ostati slipa za sinovi' svojimi grozno plaše u glasu vele boliznivu, tužeći se tako hojaše i tužbe njeje pridoše prid Divicon pričiston, koja ganuta milosardjen i želeći prikratiti takovo nemilo činjen'je prostri se prid pristol'jem Oca Nebeskoga; uzdarža žvalo od glasa, a meu to pusti jidra uzdahu a rič plaču njeje i ovako poče govoriti:

— Oči koji svaka vidite, oči božanstveni, jeda ste se inamo obratili? Ali se prikaživa prid vami porugan'je od pravedne Dičice? Gledajte lju'ska, ali za bolje riti od nemilih zviru twarda sarca, na koje nemilosti ne pria čuvene rade i nastoje po paklenoj zmiji rod'jenoj za glad od zlata i za žeju od karvi.

— Otac već nisi od saržbe ni od osvete, kako biše u niko vrime, dakle zašto hoćeš pustiti trisk od tvoga garmljen'ja toliko nemilo? Ali od neoskvar-njenoga jančica posvetiliše nie zadovoljno za svih spasen'je? Ah, ni li jedna kapljica samo od suzice njegove dostojna i zadovoljna za odkupiti tisuća svitov', da bi jih toliko bilo?

— Imaš se vele dobro spomenuti s kolikon ljubavju jesi ljubio onih koji stanovahu u Sionu, istino popovstvo, puk obrani, grad koji večekrat tvoji isti jesi zvao i koga stražac i obranitelj jesi se zarekal. Prisežba od ljubavi, pogodba od želin'ja; nu gdi može sada njegove zakone razbiti Nebo?

— Toliko barzo sardiš se? Istina je da su svete i pravedne one saržbe od kih se prosvitljuješ. Ja ne protivin se tvojoj twardoj volji, da onako grozno plačen jer imaš znati da je meni ugodno ono što e tebi drago i da samo od tvoje volje ja mirna ostajen.

— Samo ti prosin, ako san dostojna da koji pravedni razgovor osladi moje bolesti, da mač koji oslobodi človičasko pomanjkan'je ne bude se kazati protiva meni tako nepravo. Koji razlog hoće da ostane ubiven i martav i da se već izkoreni koren žudiski radi njegova gniva? I da kako krivac ostane osujen ne znadući koja je krivina njegova.

— Ako moleći se ne umin prignuti toliko neumoljenu saržbu njegovu, neka daj prigne tebe ovo moje gorko moljen'je koje me boli. Budi mi prudni ovi uzdasi ke šaljen tebi, budi mi korisne ove suze koje livan. Varhu ognja od zla koji se približa dažjite rike od vod' tvojih neumarlih.

— Nu ako pri tebi ima koju moć jakost od moljen'ja, ka svaka dobije i ka svaka može, ako su i neuzmnožna, koja kadgodi učini dažjiti plam ognjeni, a kadgodi da pristanu hitra sunčena kola. I ako oni bič koji si pria pristoji se da ga pustiš, obrati se na ovo moje humiljeno moljen'je i nemoj da se milostivoj zataje milosardje.

— Otvori skut moljenoj milosti, pomakni jure onu desnicu koja stvori vas ovi svit neka bi živila žena Jordanska i da okusi meu toliko gorčine jednu slatku kapljicu. Na oganj nemili z tvojom desnicom pošalji daž, koji svaku boles oslaja, od onih rik', kojih rose jesu vikovnje a vode nikada ne pomanjkaju.

— Milost, milost, — tako prošaše i tako govoraše.

Angeli ponavljahu pisan i pojihu: Milosardje, milosardje na dičicu žudisku! A glas od zlatnih leuti odgovaraše: Milosardje!

I tako veliki stvorac nebeski upri oči svoje u Divicu od sidališća gdi meu blažene duše si'jaše k Sinkon i z Duhon, žica od tri struke, ruka od tri parsta.

U čelo njegovo, koje je angelon toliko ugodno žive život i iz njega izhodi jizbina vikovnja, i ovo samo jest ko svitla pomarčen'je i vedri svaka u liti i u zimi. Od njegovih blaženih obarv' sunce uči se od neumarloga svičnjaka red vele izući; a od slatkosti svetih očiju zvizde primaju obraćen'je grihov', a nebesa zlato i vedrinu kako od dragoga kamenja.

Njegova odića, ne umin izreći od česa odkana jest, ima ono bogatstvo koje ju pokrije. Sveta odića vidi se od sunca, ako sunce koje od nebeskoga sunca prima svoju svitlost svitliše toliko. Svital jedan oblak ima za odiću a jednu svitlost za haljinu. Svitli se tako da se vidi da njegova svitlost obstire ga, a meu istimi zraci san sebe pokrije.

Od samoga sebe poznat jest, i sebe u sebe istoga sakrije. Neumarli jest, nima života od nikoga, nima ni smarti, ni porožen'ja. Vazda je oni koji biše, i čime se prostire sve stvara; svaku stranu miče i svakomu zapovida; sve obstire i u sebe uzdarži naj višu lipost, dragost naj lipšu i naj lipše dobro.

Nova milost vijaše se da u sarce ztvoritelja pritiskla se biše. Vijaše se da slatke oči na Divicu s vele većon ljubavi gledahu. Govoraše od želin'ja, a iz obraza njegova izhojaše plamen kako jezero, a munja kako more; toliko da sve to misto poškropiše potoci i rike od ognja.

Protrese se istok i zapad na glas njegov, i ztup jaki ki uzdarži vas ovi svit maknu se svojega mista. Razliko zkladan'je od Ajera zamuknu, Nebo ne micaše okoliše svoje, Tigri i Gan'je, rike naj mogućije na sviti nazad se vratiše. Ukrivni se Atlante, velika gora, a iz visokih ust' Boga neumarloga izajde odluka ovako govoreći:

— O blažena, o koja si sama naučna ustaviti kola od božanstva moga. Od vikovnjih misal mojih visoka slatkosti. Medeni moj razgovore i ma božanstvena ljubavi, slavo moja, blago moje i omekčan'je od utrobe moje. Razbili su mi sarce molbe tvoje. Ognjene su riči tvoje, kako prem strile koje probadaju.

Da kako toliku slavu može moj jezik, ali ova moja mala pamet izreći? Reče tada: — O draga moja, o pridragi i slatki zaklade ljubavi moje. Kako protiv tebi mogao bih tvard biti, ako ti moje rožen'je, ali za bolje reći ja isti, jesi.

— Radi tebe, hćerice moja, svaka od ničesar ja ztvorih. Učinih Ajer, a oganj na visoko postavih. U veliki sud Mora učinih ztican'je od vod', i postavih jin meaše. Stisnuh studence, a rike odpustih. Utvardih prostranu zemlju i vas svit varhu jezera, a visoko Nebo na težinu od kolih njegovih.

— Radi tebe samo naresih Mese i Sunce. Naresih Zvizde svitlošću i da imaju mican'je na Nebi, a meu obračan'jen od Nebes, utvardih isto Nebo. Ztvorih vitre i podah ptican leten'je, a zviru da tarče, a ribe da plivaju. Naresih zemlju cvitjen i travon, a u četare dila godišće razdilih.



— Raholih se poslia vele u momu činjen'ju i ztvorih človlka priliku prisvitlu od svita, ali za bolje rit, od mene istoga; u komu samo jest moje radovan'je i moju priliku u njemu vele ugodno razmišljan. Istinon plemenito i lipo stvoren'je, u komu vidi se cvit od vikovnje liposti.

— Da pokle brižan izgubi toliku milost, (a znade se ko bi uzrok) potarčah vele naglo za napraviti pomanjkan'je njegovo, i bi potribno da ti prostreš tvoju svetu i milostivu ruku, i oni ki umriti ne mogaše umarli da se učini i da vazme odiću zemaljsku dokle pride izvaršiti dolika ono činjen'je koje san mu ja ovdi gori naredio.

— Ovo jest stanovito da prolijući on karv da jošće od pravednih ima se prolivati, a to neka Crikva moja koja se ima ustanovititi obiluje urehon i blagon razlicin. Ni ona koja ima mirila i mač da ne ima koga uzroka tužiti se na mene. Hćerce moja, to ja ne mogu ni hoću mogući. Istinon da želin u ki godir dio prikratiti tvoju boles.

— Ja hoću da brezakon'je od ovoga mora parvoga posvetilišća obrati se u slavu, bolest u vesel'je i u izuču svitlost; svaka njihova rana kakono sunce da je urešena. Hoću, ako nemila ruka na zemlji prikinje žicu od ml(a)dih njihovih danak', da na Nebi pritargne se vikovnja žica od života njihova.

— I učiniti ću da ti kralj i njegovi nemili uboice ostanu porugani, toliko da ono vrime na puno bude uzrialo koje na općeno bižan'je bilo je odlučeno. Izkati će veliko porojen'je, ali će pobignuti u misto shranjen, branjen i dobro čuvan. Bižan'je njegove neće biti za strah neg za porugan'je, za pridobiti smart i za privariti jamu paklenu.

Tako reče i tako bi učinjeno.

Jedan Angel od blaženih na Nebi vidi misal Božju gdi vani posvitljevaše iz obarv' njegovih; vidi svit ki u vike gori i prosvitljaše u markloj magli, uputi se s krilima njegovimi u jedan čas po Ajeru i po vitru.

Lipa odića njegova u malo vrimena poskupi ćuh od slatkih vitrac', paka od varh Neba leteći spusti se doli pasti, i pria od Sfere koja je stanovita projde plamene i munje ognjene.

Pride ondi gdi naj niže Nebo prilipon svojon svitlinom odiva i resi pribili kristal, gdi niednu studen ne čujaše, i ondi gdi oganj rosni topljaše platno zvizde Danice i ne porazi ga užgan'je kojega blizu biše, ni svitla pera njegova, ni manje zlatne i sunčane vlase.

Nosi ramena gola; svitla svita visi pod livon rukon odkana od pritanke svionice sa zlaton i s razlicimi koluri i tangami, razdiljena na dvoje nad livin kolinon; i čim lećaše razligaše se razpahujuć, kako da ujidaše zubon od zlatne oprave lipoga bisera.

Iz ramen' njegovih izhode dulja i velika pera od razlikih tangi, a zlatni vlasi nasićeni svakoga mirisan'ja na vitar razviti. Čelo njegovo vijaše se urešeno s vencami od dragih kamenov', koji iz sebe svitlinom njihovon mećahu kako jedan oganj. Zatvori lipu nogu ka vodi visoka igran'ja meu svitlimi zvizdami i meu zlatnim suncen.

Veće se noć sakrivaše, prem da pokopana jošće pod zemljon staše naj veća svitlost, ali plamen Nebeski pušćen da leti, ztvoren kako na misto sunca goraše i leteći vele svital kakono pren zrak sunčani u Ajeru satvaraše se. Varahu se Pastiri i ostavljahu živinu na vidin'ju jutranje svitlosti.

Jedna jama koja se nahodi u Etiopiu, sva carna, i koja obastarta u okolo velicimi i visocimi gorami, gdi u poli dne noć se učini, prostre grane i protiv suncu brani se. Toti s nje linim množtvon kralj od sna ima stan'je vele duboko, i toti meu prostrane spile naučna je noć mirno počivati.

Ta duboka jama ima dvoja vrata sazidana od zubi od Elefanta. Na jednih stoji Zabljen'je tupo, a na drugih Praznovan'je kasno. Nahodi se toti i Mučan'je oslihujući i daržeći parst meu bradon, i meu noson navišćujući onomu pribivališću da ne makne granami koji vitar, i u toj strahoti ne vidiš drugo nego trave nelagodne i cvitje uvenulo.

Ne čine buku u toj markloj jami vitraci. Ne garme Nebesa. Ptičice ne žubere. Pastir ne poji. Eho ne odgovara. Pas ne vije. Jančić ne bleči. Nego, na kraj te jame meu dva kamena šušnji jedna vodica, radi koga šušnjen'ja vele slaji sanak satvaraše onomu ki pri njoj leži i počije.

U krilo te tminaste jame nahodi se jedan Remeta u stan'ju od strašne sieni, ležeći na jednoj postelji od carna stabla, primajući tihi pokoj. Od trave pucalice koja čini spati darži venčac na glavi, u livoj ruci jednu granu omočenu u Riku paklenu koja se zove Lethe; a na desnoj ruci naslanja tešku glavu. A haljine njegove učinjene jesu od kože zviru ka se zove Puh. I toti Angel s Nebes' uputi vele barzo litanije svoje.

Iz množstva koje vijaše iz onih nepravih obrazi izleti jedna neoskvarnjena i istina Golubica, koja mu put kazaže, priateljica od Prorokov' a kralja nebeskoga stara pokljisarica.

Od kristala ima čelo, u komu jesu zapisani svi obrazi ztvoreni i ki se mogu ztvoriti, koje može podati narav, i Bog svojon rukon jest jih zapisal pismom i s ignostun od svitlosti u zlatna slova, i ono večekrat što družin taji i pokrije, drazin svojin kako na čistu i bilu kartu otvara i daje na znan'je.

Ovdi putnik žudeći vidi visoko otajstvo od one skale Nebeske. Ovdi iz Egipta sveti tamničar razumio jest uzrok od glasja pozlaćena. Ovdi od puka obranoga veliki Vojnik ugleda oganj užgan u zelenoj drači, i ovdi veliki spievaoci šćiahu tisuća otajnih visokoga Neba.

Ovdi oni pridragi Učenik, koji Isusu na krilo počinu, zatvorivši oči otvori pamen i sarce svoje. Ovdi ugrabljen iz zemaljske tamnice Naučitelj lju'ski u ljubavi Nebeskoj vidi ono što se nikada ne biše vidilo ni čulo, tajujući svakomu umarlomu človiku.

Za ton golubicon dakle Pokljisar Božanstveni uzdvinu se u Ajer, iz koga paka poleti varhu zemlje i mora i uputi se put Betlema grada i toti se prikaza Osibu u vrime od Zore, koji u to doba vele slatko spaše i počivaše.

Pozna Osib na pogled od Angela sva ona koja bihu iznutarnja, a Angel ovako poče mu govoriti: — Biži, biži! Nie ovo koji laživi san, ovo jest prorokovan'je Božje pravo i istino. Biži iz lakome zemlje, biži kralja nemiloga!

— Ti odveće meu tolike privare ležiš i liniš se. Vrime se je ustati. Prikrati karsman'je tvoje i uputi se s Nebeskin Ditićen put Egipta i nimaš se diliti iz njega dokle godir od Nebes' novi Pokljisar h tebi ne pride.

— I prem da znadem u istino da veliki Rodjak, rodjen od žene Elisabete imati će pomnju braniti te od susida i shraniti te u misto gdi se nećeš bojati nikogare, pren da nahodeći se on malahan ditićak u pustinju čuvati će od svake privare, u kojoj sakriven biti će mu spila grad, a kuća pustinja.

— Ništar ne manje, hodi, hodi i nemoj se bojati od zlih protivnikov, ni od nemila kralja. Mimo zviri, mimo oružje i mimo lupeže mirno ćeš prohoditi, a u svakom mistu biti će s tobom Bog.

U ti čas san i snjan'je vidi se da izleti van kuće, i tot Angel ostavi ga i projde svitlost i plamen koja ga obsinula biše.

Probudi se Osib i čudnovato pristrašen poče govoriti Divici zaručnici i družbenici, koja uviščena od Neba od svega ne strašase se ni bojaše. A starac zateče se na zipku, vase u ruke Ditića, pritisnu ga pri parsi i od mlohavstva vele grozno poče plakati. Ljubljaše ga i govoraše:

— O sinko moj, gdi ćemo pojti? Ja Otac od milosti, a ti sinak od ljubavi. Odpotribno jest da bižimo od bližne pogibili. O dušo moja, o sarce moje, kako je van vrimenta ovo progonjen'je? O šibice od Jessa jedini cvite! S nožicama u povitku usilan jesi hoditi i skitati se po pustinji.

— Bižimo, bižimo, ja ću s tobom hoditi. A nemoćnu udu dati će snagu Nebeska pomoć. Obića Nebo našem hojen'ju prem da po putu kamenitu i dračevu dobar i ravan put. Oče Nebeski i Gospodine, budi kalauz. Gledaj tisuća životi u jedan život. Učini da na dobar put postavi se Ditić, nelagodna Divica i trudni starac.

I čime ovako govoraše sveti osib spravan za bižati, ne mogahu mu se ustaviti suze niz lice njegovo. A milostivi Ditićak zagarli ga i svojon ručicon taraše suze njegove i milujući bidnost človičasku umivaše bilu bradu starca Osiba.

Osib ki jošće vijaše Ajer meu mrakon i meu svitlinon, i da jošće svih obastiraše zabljen'je duboko, skupivši naj bolje pokućstvo uboga stana učini jedno brime i postavi ga na humiljenu živinicu, a toti u jednu konistru učinjenu prem po put zibke postavi shranjen'je općeno svega svega i Rusaga, i ovako govoraše:

— Prosti, Gospodine, ako okolo tebe nisu obastarte haljine zlatne ali drugon vridnošću narešene.

— Uživaj, oholi kralju, nepravi i nemili, stvari izuće i prisvitle urehe, a tebe hoće braniti od mraza uboge haljine, odkane i ušivene od ruke neumiće. I ako ova suha slamica čini ti sidališće razrušno i neugodno, znam da gorika uživaš i da su Nebesa tvoje stan'je, da je odića sunce, a kori Angelski Pristol'je.

— Znadem dobro da neimaš dražjega blaga od čiste ljubavi, i jest u istinu varhu svake veličine ljubav od sarca a humiljenstvo od parsi.

Tako Osib govoraše, i načinivši dobro Ditića na tvardu posteljicu uputi se z Divicon.

Razruši tvoju rodnu zemlju, nemili kralju; naslajuj se u tvoju silu nepravu od plemene karvi i od bolesti od toliko materi. Evo meuto od tebe dilio se jest i uputio se jest po pravon putu Odkupitelj vikovnji i priti će ondi gdi bude viditi i čuti gdi Nilo, velika Rika, iz visokih dubin' pada i protiče.

Nilo, rika silna, ka tećući po Etiopiu, gdi od velike topline od sunca ljudi carni dohode, mimohodi u Egiptu. Ova jest učinila gluho njegovo susi'stvo. Ova učinila jest tolikojer oplimati nemili salbun, i ova nosi kako jedno more i isto more raznošuje od oholasti i od njeje gniva. Osta za razdiliti od Azie i od Afrike mejaše, a to su dva dila od svita; i iz počela nepoznano zatiče se i čim svitu takove meaše utvarjuje, postavlja dva imena razlika njihovim krajim.

Vidi visoke Piramidi, glasovite kako gore i kako uznosite uzhodeći do zvizd'; skale kamene gdi se činjahu stupi do Neba i gdi pokrivahu njihovim osinon polja i varhe iste od gor', braneći svaki čas njihovon veličinom Dubravan svitlost, a suncu prohodišće.

Po komu godir putu hodjaše Osib svudi jih naslidovaše od Višnjega roda svitlost i toplina, po svih putih u pustinji meu sieni i meu dubjen rajahu se pridraga kamen'ja, ka svitlost davahu. A medvidi, lavi i ostale zviri od gore poznavahu Boga i njemu se vele humiljeno klanjahu.

S velikim čudon od naravi svučē se zima od starih i od hudih nje haljina. Obučē se u odiću u koju se obukuje travnoga ali listonosa miseca, i obogati timi haljinami svu zemlju golu; drače naresi s pošten'jen van vrimenta, a za slavu zime studene promini lipo i mirisno cvitje od Premalitja.

Vitraci slatki, skladnimi glasi davahu razgovor meu javoron i meu data-lami. Mirisne trave, drage od gor' i kraji od rik' tolikojer svojim mirison razgovarahu ztvoritelja od sveta. Prignuše se varsi od gor' za veliko humiljenstvo, a vodice šušnjeći nimajući drugoga glasa pozdravljahu njega.

Nilo, rečena Rika, ustavila se biše u svomu tečen'ju za poljubiti stupaje od svete Divice. Pokloniše se vrujci vodeni, a svaka šibica u gori, umorenim putnikom obećava svako pokripljen'je, i gdigodir stavahu s nogami, svaka trava i svaki cvit svojim mirisan'jen mirisahu stupaje njihove. Usilovahu se Angeli i ptičice ne dubja zelena koi će od njih liplje i bolje razgovoriti i blagosloviti.

Slatki glas od tisuća tisuć' plamenov' užgani s razlicim igran'jen u razlike družbe u Ajer prostarti naslidovahu stupaje svetih putnikov. Odlahčahu od obraza noćni znoj Ditiću koji spaše od slane i rose jutarnje i vele ga pomn-jivo čuvahu i branjahu.

Oni Nebeski Vojnik imaše veliku pomnju das u jin puti očistjeni od svake suprotivščine, i da jih brani ščit prisvitli i ruka z goručim ognjen oružana.

Oni koi je samoga sebe Otac i sin u jedno tisnu Angela da san i kakono sunce odie s ognjen glavu i ramena s krelami, a lit z cafiron dragin kamen'jen gledajući zlatu krunu velikoga kralja, vas radostan da ga združuje i zvonon od hvale izuće i na čudo od Arabie, ka razdiljuje Žudiju od Egipta, da okolo nje igra i veseli se.

I tako odpravi se od Angelskih kori neumarli Vojnik. Vas smučēn Osib gledaše svitlost, slušaše lipo pojen'je, uzdvizajući obarve upravi pogled uzgori, i budući pridobit od tolike svitlosti, i ne budući pria slišal tako lipo pojen'je pade prismetljen i zablēnut, i zatvori ulazen'je od oćiju i od ušiju.

Ali Božastvena kripost poda jakost slabu čučen'ju starca Osiba, i očima koji pomanjkavahu i ušima koji nemoćni bihu udili vid i slišan'je; i protiv svitlostju ka puštaše gorući plamen darhćući rukami svojimi pritvori se kako u malo sunce i nasloni se na šćap, koji sobon nosaše.

I pokle steče snagu kakono oni ki trudna uda na stablo nasloni, otvora-jući oči malo po malo, poče gledati u Nebo zvizdami urešeno. Otvori put glasu njegovu i na ovi način poče govoriti:

— O mnoštvo prisvitlo Nebeske visine, ja vas pozdravljan!

— Ja vas pozdravljan i van klanjan se, i ako nie dano podvignuti svitlost čudnovatu na tolike zrake sve je to dobrota vaša, Nebeske Vojvode, velikoga kralja od zvizd' visoci pokljisari. Ti, moći Nebeska, vladaj i dovedi ovu trudnu nogu po ove Luge, Gaje i Pustinje. Ti po ove kamenite i tvrde pute od gor' vodi i čuvaj.

I tako plaćući govoraše.

Tada u toliko se prostira prostrani meaš od Etiopie meu dva Mora, one prilike kamene i uzvišeni njihovi Idoli ča su krivi Bozi profundaše se u Egiptu, i svi oltari od Gradov' ki bihu u meašu padoše na zemlju i razbiše se u tisuća kusi.

I onako kako zgodi se da biži u noći mnoštvo od Lupeži kada očuti koju svitlost, ali kako jato od ptic' noćnih, kada vide da se rumeni Istok i da već dan počinjaje pripravljati se, straši se od sunca, biži od svitlosti i daje misto dnevu.

Tako i osin od svakoga Božanstva opoganjena razajde se prid istinon, A Redovnici, puni straha i čuda one kuse od njihovih Bogov' kupljahu koje nebeski trus biše razbio, i zaludu cviljahu i plakahu rasap i pogibil njihovu.

Toti se očito vidi da pomanjka ono ufan'je laživo od staroga klanjan'ja, a u parsih koji pravo viruju osta sidališće od tvrde vire stanovito i istino. I za svitlinon od Nebeskih zrakov' hodi put Nebes' mnoštvo naslidnikov koje od neprave privare u svemu slobodno ostalo jest.

Nie zato po takove pute od Pustinje da sarce nie velik strah ni gorčinu očutilo. Thebe, Grad narešen stotima vrati, i Hermopoli, tolikojer Grad izući bihu u velikoj sumnji jesu li od tuja mača ufani sloboditi se. I tako mimošadši Sjene, Grad glasoviti, ki jest sazidan na meaših od Etiopie i od Egipta, dopride Osib s Marion i z Ditićen na zdravju u sridu grada Egipta.

U komu mistu, dokle Nebesa koja zdvignuše Ditića od rojena mista inako odlučje, starčić z Ditićem i z Divicon nastaniše se u jedan ubogi stan harna priatelja. I toti barzi Meštar stavi ruku postaranu i sfraskanu na onuje od stare Meštrie od drivodilje, koju vele dobro umiaše, i činjaše dilan'je vele lipo i izučo.

Biše Osib naučen i na kovačku Meštriu vele izvarsito, i umiaše tolikojer Meštriu od srebra i od zlata; napravljaše 'Lenfanjon kosti svako drivo, a osvin toga nevolja od stara človika tiskaše linu pamet. Zašto večekrat potriaba daje svita družin, koje je hći Umištvo.

Obra toti velike i lipe daske od Hebana, carnoga driva, od Citra i od ostalih driv' vele vridnih, i izdila u njih lipe prilike i bilige od dasak' onoga vridnoga Tolomea, Astrologa koji je bio izuč u dilan'ju driva i kamika, i koji

izdila tolika polja od zemlje. Prilike tolikojer izdila Osib od sudi ali od grebov', u kojih bili su postavljeni razlici kralji; prilike od rodne litine, koju u ta mista pada Nilo, Rika zgar rečena. I za trgovati svojim trudon življen'je izdila i napravi u Prilike sva pošten'ja kojimi u minuta vrimena Egipat jest bio častan i hvaljen.

Od ovoga dilovan'ja toliko glasovita, razglašena u mnoge Gradove, s velikin znojen, primaše ne malo pinez', i za porugati se rugan'ju i brezakon'ju od sriće njegove ova kripost vele mu korisna biše, o kojoj nastojaše u svojoj Meštiriji za hraniti sebe, Divicu i pridrago Rojen'je.

Svarha od drugoga Dila.

### TRETI DIO

Ah zašto nie ovi moj jezik kakono su oštri i nemili Mači, neka bi mogao svako plemenito sarce raniti tisuća ranami od visoke milošće? Ali zašto moje pero nerazumno (koje za prikazati toliku strahotu i gorko zkazan'je od velike muke žudiske na manje dohodi) ne nauči se sada od tebe Apele, izuča Pitura, i od tvoga penela.

Ona tvoja ruka plemenita, ka umi dati oćučen'je jednomu osinu i činiti jedna postava da kako govori, tako da ova množ razdarta i izranjena jošće čuti bolest i šalje tužbe kako da bi na novu pogibil naticala nemila kralja i nemilostivoga Uboicu. Nu sada mojoj carnoj masti udili tvoje masti i tvoje tange ali kolura neka se moja karta utiče z tvojom postavon.

Izajde Zora i suzami milostnimi hoti opošteniti sinove Izraelske, okarvavi bile žilje i viole, oblidi rozice carljene, a dan obastart s munjom i s mut(n)im garmljen'jen sakri se. Vijaše se sunce s tužnim obrazon kako martvo i kako da bi zahodilo u zapad, a izhojaše od Istoka.

Bižite, Majke, i vaše slatke i poljubljene sinke nosite u naručje u mista gdi se ne bi bojali. Evo tisuća Uboic' oružanih uputili su se na škodu njihovu i vašu. Evo njihovo oružje nose u visoko. Evo gredu naprišno. Porazuju uši. Čujem plače, čujen vikan'je. Vidim vašu lipu Dičicu obraćenu u plač i u strah koji ne mogu izreći. Bižite, Majke, bižite, Majke!

Nahodi se u Betlemu Gradu polača naslonjena na sto stupi, a u sridi pristrižak pokriven i velik, sazidan kako jedan tempal, u stara vrimena pribivališće kralja Kananejskoga, onoga velikoga kralja, koji sazda najplemeniti Grad od sve daržave od Palestine.

Ne hti kralj Irud na otvoreno Nebo gledati toliko nemilo ubojstvo, da oni pristrižak pokriveni od rečene polače obra i odluči za to nemilo dilo, u komu sunce zrake svoje nikada prostriti ne mogaše. Uzajde na jedan prozor visoki za gledati kako će zaklana ostati ona mala dičica, i od njihove smarti kako da bude sudac u velikoj radosti i vesel'ju.

Mišljaše može biti Irud na ti način pokriti njegove privare prid milošćon Boga živoga, ali jih poznaste, mnoštvo milosardno, dim, Angeli nebeski, koji vidiste i plakaste i dotekoste s vašimi rukami otarti karvave rane njihove. Pomnjeni za obogatiti takovon karvju prisvitlu bilinju od vaše odiće.

Ovdi, kako i pria rekoh, novi se dan otvori, dojdōše dozvane, ali za bolje reći tīsnete u misto od ubojstva, razlike i mnoge Majke i Gospoje. Ulizoše u ti pristrižak, a suprotiva njim u jedan čaš obrati se velika množ i priprava od ljudi i od ružja. Meu mišljen'jen i čudon tako sumnjive obuja jih strah vele čudnovati i meizrečeni.

Bihu Majke za posluh od navišćen'ja i zapovidi podložnikov kraljevih donile velik broj Dičice, od kojih jošće niedan ne mogaše dospiveno jazik odrišiti, ali nožice pustiti, kojim se ne razumiaše rič meu glason i meu gukan'jen. Ovi s hodon teturahu se i predajući puštahu nožice svoje.

Sada pokle se nesrične žene najdoše obastarte meu cocani sve zamuknuše i privarene u njihovu misal, kako potrepan cvit ublidiše. A mala Dičica koji jih gledahu gdi se straše i gdi se tuže počēše vele jadno plakati i cviliti i glase uzdvizati. Niki od njih bižaše meu one žene, a niki u krilo Majke svoje; niki se zkuton, a niki haljicon pokrivaše.

Staše na visoko Irud, ukrunjen drazin kamen'jen, odiven čarljenon sviton; parsi i škina vele bogato narišena, oružan prisvitlin Oklopljen, vele vesel i radostan, slišajući jadan plač one male Dičice i v(e)će se naslajevaše u onoj žalosnoj gostinjici gledati okolo sebe mače i karv, nego svoje odiće zlaton i svakin blagon narešene.

Kakono ptica lovna koja iz visoka gleda jedno veliko jato nevišćih golubov', put njih upravi, napravlja oružje, oštri saržbu od krivoga kljuna i bodenih nehat. Tako ovi nemili upravi pogled protiv bidnin ženon i zlovojnoj Dičici. Zatim od onoga njegova sidališća magnu okon njegovu Trublji da počne trubiti z glason velicin.

Sneme u ti čas s ramena oni ki trubiti imaše trublju njegovu, vaze ju u ruke i postavi na usta. Poskupi vas duh koji u parsih svojih imaše; poslaga na usta, napuni jih i pusti vitrac od duha njegova i počē trubiti. Razligaše se Ajer od tolike buke. Porazi Nebo z tolikin glason, a Eho iza gor' odgovor davaše.

Kako se začu glas kraljeve trublje, eto vidi se da dviže tisuća ruk', tisuća oružja strahovita. Eto varhu tisuća glav' mači su pušteni, eto od tisuća ran' karv iztiče; od plača ženskoga razliga se Polača, a na plač i vikan'je od Dičice Ajer se porazije. Onamo vijahu glason kako lavi, a oni mali kojih ubivahu vele grozno i jadovito plakahu.

Kolici u zadnje izdisan'je izdahnuše koji na parve uzdahe otvarahu usta njihova! Kolici gorku smart očutiše ki pren tada bihu očutili život. Kolici pri vidiše markle tmine od Limba nego svitlost od svita ovoga. Kolicin bi prikraćen život po ne naučenu načinu u vrime kada prem napritkovati i resti počinjahu!

O koliko biše žalosno pogledati kako po Polači kraljevoj bižahu Dičica i Majke njihove. Takono biše tužen'je, jauk i vikan'je da ne samo ona Polača tresiše se, da na karv tako nemilu i na takov plač od velika mlohavstva

Prilike one kamene i stupi koji u njoj bihu ganuti od milošće vidilo se je da grozno plakahu.

Darhćaše velika Polača na zvon od toliko mači. Ah sramotna Polača, ah zločini Pokrive, kako ju pokriješ i kako ju uzdaržiš? Ali može biti da pasti nećeš za ne okarvavit zrake sunčene. A ti, Sunce, zašto za milošću ne obarneš naučni put ako ova gledajući u sebi boliš se? Ali zašto ne sakriješ zlatne zrake tvoje, ako uzdisati i plakati ne umiš?

Oni mači, koji malo pria laščahu se od tolike svitline, eto sada u jedan čas strahovito raneći carljene se od tolike karvi. Sliša Irud tužbe, vidi smarti strašne i zale, i usajen na visoko rugaše i prima radost od muke njihove.

Svitlost od zlata ne razgovara toliko jednoga lakomca, kako svitlost od ovih mači koji rane onu Dićicu, ugodna jest očima njegovimi. I kako po- jen'je od Vil', ali žuberen'je slatko od ptičić, meu cvitjen i meu dubjen daje naslajen'je i razgovor, tako se nasladovaše duša njegova od ljute bolesti i gorkoga plača njihova.

Ona mladica urešena svakon lipoton vidi se da se pogaja s Uboicon i da ga moli prianši ruke s kosami razrušenimi. »Mene rani, pusti mi ovoga koi je parvi dio duše moje!« Obića nevirnik i obićajući posmihuje se; zatim razbie pogodbu i na nje oči sinka joj ubiva.

Raholi se Uboica svarhu ranjenoga i pokle ga je ranio jošće mu priti. Jauče i uzdiše brišni Ditić, a Cocan oni jauk i oni uzdah s oštrin mačen u garlo tiska i bode. Oni po gnivu i po sili ugrabljen od ruk' Majke svoje otvara ustaca i prip(r)osta ustaca kaže i daje onomu ki ga rani, i vraća nemilomu Uboici celov za ljutu ranu.

Kakono Junjac, ako od teške sikire ali Palice pribiven ostane, potribuje da se podloži, i kada mu nie jošće dvignuto meso, uzdvigne vapaj vele žalosno; ali kako Slavić, komu od dubja zelena lakomi pastiri zdvignu gnizdo od porojen'ja njegova, rani Nebo z bolnin glason njegovim.

Takova se učini ona, takovu ubode mač od ljute bolesti da dojde na manje. Pade varhu padenoga Ditića i sjedini ruku s rukon, obraz s obrazon, a parsi s parsimi. Izhojaše od sarca znoj milostiv, kojim pomaza rane njegove. Ona otvori oči, a on žile; i koliko on karvi toliko ona suz' prolivaše.

U drugon mistu vidi se pritezati Mati s Uboicon. Ona darži Ditića, a on ga poteže, ona za ruku, a on za noge; užgana ona milošćon od ljubavi, a on saržben od smarti; on reži i laje kako Lav, a ona tuži i uzdiše kako Golubica. I napokon ono prigovaran'je dospie na rane onoga brišnoga i nesrićnoga Ditića.

— Zašto, zašto, govoraše ona plaćući, — ono što se je od mene rodilo od mene razdiljaš? Ja san ga z tolikon pomnjom i z tolikon mukon nosila i hranila, a ti ga ubiješ! Dil od moga mesa jest ova haljina od naravi odkana, a ti se smieš da ja ljubin onoga koi je rođen od moje utrube. Pusti, ali je tvoje bezakon'je, ali moj grih.

— Ubij, ubij z dragin sinkon i Majku njegovu, nemoj ju samu ostaviti. Z tim tvojin mačen izpuni volju u mojoj karvi, jerbo je ima vele veće od njega ova nesrićnica. Sjedini dva varča u jedno, drugo ne prosin. Takovu



tvardu sarcu to se pristoji dopustiti. Ako je ovi kriv, i moja je krivina. Ako ovi učinio jest koje pomanjkan'je, samnon ga je učinio. Učini sad tu milost neka i ja s njim umren.

— Nemilostivi, što izčeš? I zašto ištući nepriatelja ali krivca ubiješ ko ti nie skrivio? Da ti, gospodine, zašto već kasniš, dokle i kada? Kako svitlost ne primeš? Pridi, prid, da prid s mačen u rukah; prid već obećani odkupitelj. Eto vidiš kako se karv proliva.

Tako se tužase ona nesrićnica, i čim jauke puštaše pade prid skuton njeje izsićen jedan dio onoga ditića, a drugi osta u rukah njegovih i za budući ona toliko milostiva učini joj se toliko veća nemilošća. Nad onim martvin veliko vesel'je činjaše oni cocan, koji imaš priliku od človika a saree od zmie priljute. I ne sliša drugu žalost, nego da trup Ditićev odveć malahan jest, na tolik jid i saržbu njegovu.

Na toliko barzo i nenadino naskočen'je pristrašise se ostale, gledahu ča se činjaše, a od izdan'ja skrovita ne znadihu niednoga uzroka, i ne manje sebi, nego Dićici smarti se bojahu. Ali za bolje reći straha nimahu, zašto svaka za manju muku zajedno s nje rojen'jen na rukah umriti željaše.

Tolika tuga obuja jednu od onih žen', da od saržbe velike tisnu se meu oštre mače od onih nevirnikov, i upraviv pogled protiv kralju, ovako govori:

— O kralju oholi, zašto ovu nemilos činiš tvojim virnim slugan'? Ufan da ću viditi osvetu, ako pravedni plač slišaju Nebeska i ako veliki kralj od triska Nebeskoga gleda svojimi očima krivine človičaske.

Jedna Majka lipoton urešena uzdaržaše na noge rojen'je svoje tresući se od straha. Ovi u prilici lipoton kako Bogu od ljubavi, a ona kako Božici Majci njegovoj prikladaše; ali malo posli, ni Ditić, ni Majka nimaše smiljen'ja niednoga, videći da protiv njimi hojaše jedan cocan oružan kako Bog od Boja.

Odiven biše oni nevirnik u odiću učinjenu od žice gvozdene kakono jedno okloplje, a klobuk njegov biše gvozden na glavi. U rukah imaše jedno strašno oružje i s onim učini da mu svaki put učini, i utisnu se meu one nevoljne žene, i kako divlji prasac iz čunjke svoje velike zube vani davaše.

Plakaše nesrićna, a on jo ne slišaše, i iz ruke ugrabi joj dragu ljubav, sirotu ali zenicu od očiju, ali isto oko od duše, ali istu dušu od sarca. I čim s nožicon nejakon on se povojaše, eto u jedan čas prikrati mu trišćenjak hod od nožic' i od života.

Izrani ga i izbode, i čini da iz svake žile jošće ne maresle dažji karv. Izneme iz slatkoga gnizda, ali za bolje rit izadri iz gorke tamnice novu dušicu. Ali u mala uda jedva Ranjenik misto rani najde, zašto e veći oni mač od malih parsi, a manji je od udorca drobni život onoga ditešca.

Uhiti ga Majka i pritisnu ga pri parsi njeje. Težina ka pria vele joj ugodna biše, eto sada usilna jest, i duh studeni i obraz blidi svojimi suzami topli i umije. Ona na lišcu i na obrazu martvomu Ditiću prikladaše, a od njega ne mogaše se razaznati, ako se nebi reklo da ona poznaje se plačući i cvileći.

Jedna brižna lipim svojim bokon neoružanin lipim parsi i lipim obrazon kako bolje mogaše biše se učinila ščit sinka svoga, i ne mogaše podniti da joj se ubie ali vazme. Ali varhu nje staše nemili Uboica priteći da su se

zlatne kosice sinkove zamotale okolo ruke Majčine, i potegnu s velikon silon, i tako razvi i pritargnu vele nemilo one kosice, ali za bolje riti ono zlato prisvitlo.

I kakono barštran pritisnut okolo duba, tako ova slatko svoje rojen'je zagrlila biše. Ali on za noge, a ona za vlase potezahu. Moguće on, moguće i ona, da napokon bi usilovana pustiti; paka s jakon rukon obrativši ga trič ali četirkkrat u okolo izprobađa ga oštrin mačen i varže ga za tin na jednu zidinu meu tvardin kamen'jen.

Ono strahovito potezan'je od ditića koji darhćaše poda mu tolik strah, da brižan s dušicom se razdili. I tako pria osta martav nego ranjen. Napokon, izbodena uda, iztučene kosti, zavaržen, vas razbien, vas razdart na nos i na usta vele obilno šaljaše karv izmišanu s mozgon od koščic' njegovih.

I ne budući to zadovoljno onomu cocanu, poče ga na ono kamen'je tlačiti nogami, a ona ne znadući što drugo učiniti obrati se k Nebu i napunjeno sarce od mlohavstva ovako poče vikati u vas glas:

— Niman se čuditi da u parsih človičnjih nahodi se tolika nemilos, toliko bezakon'je i toliki martaci, da čudin se da ti, kralju Nebeski, ova podnosiš.

Ne biše daleko od toga mista jedan hlap seljanin strahovita obraza, u zle haljine, strašan u činjen'ju. Ja ne scinin da takov drugi Medvid u gorah mogaše se viditi. Nosi saržbu u očiju, u rukah vrijen'je. U obrazu plah, a vele veće u dilovan'ju. Za oružje nošaše velik kosir gvozdeni nasajen na drivo usičeno u lugah od gor', s kojim kadgodi lozje, a kadgodi uda ljudska sići naučan biše.

Ovi protiv jednomu brižnu Žudiu, koji od ust, materinih otiraše živi duh njeje, obarnu se i reče:

— Sada ovoj kojoj si toliko drag ja ću te iz krila ugrabiti. Hoću te razdiliti s utrobon njeje, i tako paka razdiljen moći ćeš riti da si nje sin razdiljen.

Tako rehši naskoči ga.

Žena sarčeno protivi se, ali takova saržba veću saržbu čini i poraja. Ah, da što prudi da protiv oružanoj saržbi ženska nejakost čini protivu! Strah joj čini branjen'je od istoga rojen'ja, ali ljubav je uzdarži. I čime ona stoji tako sumnjiva meu svoje i meu družih branjen'je, eto neobranjena rana odni njoj sumnje, a ditiću život.

Izrani (ah nemilosti!) sinka, i ne dobro nasićen od jedne smarti, u ti čas s njimi zajedno probi bok i materi, i učini opet da u ono isto misto novon smartju umre. Prostrili mačen u srid sarca na lijevoj strani gdje ljubav materina uzdaržaše ga jošće živa. I tako dvakrat ubi sinka njeje, parvoč u rukah, a drugoč u parsih.

Protiv jednoj ka plaćući pomoć vapijaše podvignu se jedan nevirni Uboica, kako Medvid, za izbaviti ju od sinka, a sinka od života. Jur biše zdvigal ruku i posegnu da udre, a ona slobodna i saržbena nasarnu na njega zubi' i nohti', i ote mu iz ruk' mač kojim joj hotiaše smart učiniti.

Sama u sebi govoraše: — Nikada neće biti istina, sinko, od sarca ovoga jedina ljubavi, da ruka oskvarnjena i sarce toliko tvrdo bude s tobom naslajevati. Pria ću z dilon nemilin da ti iztoči karv ona koja ti mliko davala

jest. Sada, sada viditi će ono zlobno mnoštvo ali ja umin bolje biti Uboica, ali Mati.

I kakono ona žena Medea, koja užgana od saržbe ka ju vladaše protiva Jasunu, priatelju svomu, ubi dva sinka koja s njim biše porodila i istomu Jasunu otcu poda jih za jizbinu. Tako ona žena ubi i razplati svoje rojen'je u dva dila, i onomu Nevirniku koji se smijaše varže kuse od mesa drugoga i poljubljenoga i reče:

— Zadovolji se i nauči se od Majke žudiske nemilos protiv istom sinovon. Nauči se, reče, od ove moje desnice kako se rane živina.

I tako govoreći, onim ostrim mačen rani sama sebe, poda sebi smart i razdili se duh od tila njeje.

Ovdi bihu dvi žene, jedna imaše jednoga, a druga dva sinka dosta lipa prilična od jednoga brimena, i ovim vele ža' biše u mučan'ju tako privara. Protiv onoj ka imaše jednoga sinka i koja pristrašena daržaje ga na parsi njeje, uputi se s nemilon rukon jedan Žudij brez obuće i malo da ne i brez haljin'.

Imaše na sebi carljenu razdartu haljinu koja mu jedva kolina pokrivaše. Biše dlake rude i carljene. Niz bradu njegovu visahu dva duga pramena. Biše krivih ust', a debelih usni. Obarve duge nadvišene nad oči, a oči kriva pogleda. Gnusne rilice, a neugodna oblištva. Napokon biše človik, a vijaše se jedna zvir.

Omučaje lipa žena i ne progovori riči, uzdarža plač i uzdisan'je, i tako milostiva se ukaza, da vaze Ditića i onomu Odarlacu davaše ga na dobru volju, a on inamo gledajući pokri ga ona s jednim platnon, jeda bi pridobio slatki pogled oni oštri nož koji biše izpa' iz ruk' onomu nevirniku.

Da što? Protiv sili ne valja lipost! Vaze on i stisnu oni nož u ruke i probode ono Ditešce, onako kako se zgodi človiku koji se igra u šali. Jer oni brižni smijući se reče malo pria Nevirniku: — Čačko! I kakono pravo dite prostiraše ručice na oštri nož koji ga probadaše, daržeći da je koji dar, ali lipo srebro, a to biše gorko oružje od smarti njegove.

A on pogleda Ditića, a ne haješe se gledati ga, i uprav ondi odkle brižnu smih izhojaše ostrin nožen nevirnik nemilo ga ranjaše. I kako vidi brižna sinka izranjena, i da na oni način umira boljaše se tužno i prolivaše gorke suze. Ali čim jih otiraše od obraza njegova u jedan čas Milošća dā misto Oholasti.

Obarnu se g drugoj ženi koja dva sinka imaše, i san u sebi mišljaše kojega od onih dviju i po ki način raniti imaše. Mišljaše kako će učiniti i njoj izmorenoj ko će dati pomoć. Gdi će biti da zaman neće pomoć vapiti? Pobiže u okolo, a on ju nasliduje i za njon tarči kakono jedan pas objisni za lovon. Ona turvitajući simo i tamo, napokon shrani od Vuka prognanu janjicu.

I ovako kakono oni dobri Trojanin, koji svoga rojenoga mista plamene ognje bižaje, tako ova učini ščit od škine i od ruk' branjaše svoju Dičicu za ukresti jih onomu cocanu. I simo i tamo nosaše rojen'je. O slatka težina Dičice u naručje!

Brižna da što joj naprudi? Sahrani se od jednoga, ali u čas upade u novo zlo. Kakono Ptica, koja čim nastoji izneti se od ust, psa lovnoga očuti i kuša nohte sokolove. Eto drugi nemili, i parvoga Ditića ki se shrani u zkut Majčin strilon ustrili. I tako ona cica ka biše od mlika učinjena jest Kupica od karvi.

Doteče u čas naj barže z drugin oružjen nemili Uboica i vidi drugoga Ditića u naručje gdi ga pri parsi vele kruto pritisnula biše. Poče nanj vikati i reče:

— Pokle s tolikon ljubavju pritiska si ditešce na parsi tvoje, nie razložito da ja tebe od njega razdiljijen. Da neka se ne odriši tako drugi uzal, učiniti ću ti tu milost, ubiti ću ga pri tvojih parsi.

A oni brižni, kakono ona strahovita kozica koja meu grajon i meu sieni zahrani malo sniga, tako pristrašen meu jednon i meu drugon cicon sakri-vaše svoj obrazac. I toliko razumna vijaše u njemu, da umi bojati se smarti i bižati od saržbe.

Da sve zaludu; zašto oni trišćenjak s raton od mača potegnu protiva njemu, ali ga ne porazi ni rani, i to neranjen'je vele veću nemilos satvori, zašto drugovja potegnu, i probi Ditića i Majku u jedno. Ditić prostri otvorene ručice, a Majka pade doli i potegnu ga za sobom; tako se satvori kako drivo brez glasa i propetomu sinku učini se križ.

O Apele, ko vidi ikada s umičon meštrion od tvoje ruke Ljubav penganu, kakono je ovdi množ lipe i uljudne Dičice u rukah i okolo skuta. Jedna žena koja se prem kako ta Ljubav ali Charitâ vijaše humiljena, rastrešena u lipe vlase, bosa i razpasana. Okolo nje biše pet Ditić', a šesti pri parsih, svi od nje utrobe rojeni i na svit dani.

I prem da zapovid kralja Iruda ne biše da se dovedu nego Dičica koja cicahu, biše nišče nemanje ona žena dovela jednoga pri parsi, a pet drugih ditić' malo većih, neka jedan z družin' u ljubavi od bratinac veselo bude se igrati i zabavljati, i cića jer ne mogaše podniti čin se ona van kuće nahojaše da su Dičica razjedinjena simo i tamo.

Naj stariji od njih učaše se u tom misti na ditinjsku daščicu. Novi Učēnik. I čim šćiaše brižan slova u jazik žudiski osta mu usičena glava i pade na parsi na one pravedne Karte i svarši njegov naj zadnji dan, koji upisa u carljena slova od karvi njegove.

Pokle usiče glavu tomu Ditiću uputi se strašno protiv drugomu koga vidi da jednu jabučicu grizaše, smartnu jabuku i vele gorku. Upravi punjalon u garkljan njegov gdi brižno Ditešce poziraše smijući se i s jednin zamahon gorcin i tvardin požirući oni oštri punja' učini da smart ujida.

Treti biše uzjaha na jednomu konjicu učinjenu od jedne male tarščice, i kakono Dičica igrajući se poskakovaše vele veselo, a ne znadiše brižan koje harlo nazkočen'je na nemilu smart njega su'jaše. Eto ono sarce studeno stvoreno od tvardoga Diamanta, naj pria se rukon branjaše ga, a paka ga prikla. Varže ga na zemlju i ondi ostavi ga da se igra i utiče s nemilon smartju. I najsmiavši se pojde naprida.

Ostali bihu dva, četvarti i peti, vele uljudna Ditešca, u jedno brime od matere porojena. Jedan od njih, igrajući z balunon zateče se meu onu množ

gdi se karv prolivaše, i budući svu pomnju postavio u ditinjsku igru, ne mišljaše na bližnu pogibil.

Protiv ovomu oružje i Desnicu prostri jedan trišćenjak, da smartnon ranon ne biše ga ranio pren da zaludu ne izpusti mač. Zašto blizu biše drugi brat, koga rani na smart. Reče on tada:

— Tvoja ludost imaše uzročiti, a ne moja Desnica, ako kredeš udorce. Pod suknjon tada sakri se naj zadnji ki od pet biše ostao. Da što? Od istoga njegova bižan'ja on se tužase i s njegovin istin uzdisan'jen odkrije se, i milostivu privaru družim daje na znan'je da ga pokrivena darži suknja materina. Ah priprosta pamet! Ne umi mučati, zašto ni se naučio bojati se.

A ona nesrećnica i malo pomnjiva žena, kojoj Ljubav daje oćućen'je a život žalost, drugo ne umi, nego pristrašena i martva jadovno roniti suze i kopniti sarce da z dažjen od suz' izhodi mimo oči njeje. Ali samo dobije uzdahe i odkrije se onomu Maču skrovitomu i sili neprijateljskoj. Nasliduje glas, i ondi odkle glas izhodi po tragu od glasa mač dohodi.

Ne tako ona pitoma ptičica prid Nibon, pticon lovnon i velikon, ptiće svoje topli i sakrije kako ona prid nemilin karvavicon. A ne prudi joj, zašto nevirnik koji ima parsi od tvarda kamena napravi mač i potegnuvši varhu suknje upravi u garkljan onoga Ditića. Leži on u karvi strahovito omašćen i pokopan meu telesa braće svoje.

I čim svojim rojen'jem ona ponižena žena mraše, osta iznesvišćena brez mican'ja, brez duše i brez života. Vijaše se martva i prilika nje kako od biloga mramora stvorena. I nje Dičica imahu tolikojer istu priliku, ali uda njihova carljenilon izmazana bihu.

Samo joj toliko bi dano milosti da obrativši se podvignu se i poče izkati oni ostanak od svoje drage Dičice, kojih pokrivaše razliko ubojstvo i razdarta uda njihova, za učiniti jin pošten'je od naj pokojniega pogreba. Skupi uda raztarkana, postavi jih u jedno i opravši jih s rikon od suz' njeje ovako govoraše žaleći:

— Ah nesrićna, nesrićna! Što je ovo da moje poljubljeno rojen'je, kojih nesrićni pogled sarčeni prostrili, uči me sjediniti jih u jedno. Drugo ne vidin nego jedan stog strahoviti od ostanak' saržbe družih i izprisikanih i karvavih kusi.

— Ja bih naučna, ni vele vrimena, mojon rukon na lipu postavu koja vas pokrivaše, (nesrićna Dičica!) s tankon jaglicon šiti lipe tege i rakame. A sada od nemiloga mača u vaše haljice koje tege i koje rakame gledan? Ah trišćenjaci! Ruka vas nemila izprobada, i eto od potribe jest šiti i karpiti utline vaše.

— Ovo li je oblištvu lipo i uljudno, koje imaste od ove vaše Rodiljnice? O zvizde, koje mi vazda naricachote zlo moje! Ovo li je brišno meso moje? Ovo su, ovo meu karvju i meu ranami! Poznaje nesrićna Majka pridrage glavice. Dakle mi se tako prid oči kažete, ostaci nesrićni od utrobe moje?

— O zarcali sarca moga, ljubeznivi obrazi, u kojih sama sebi bih naučna gledati i raholiti se. O sunce od ovih očiju, oči milostivi od kojih ja tisuća slatkosti svaki čas primah. O uzta, iz kojih izhojahu slatki celovi, slatkimi smihon izmišani. Ah koji divji, koji tvardi i koji nemili proli karv moju u karv vašu?

— Da bi mi daj bilo dano ticati cila tila vaša, koja, ohime, ča veće tičen veće se karše i razpadaju. Ah nesrična, evo plačen moje rojen'je, a ne znamdem koga plačen; er je toliko blidilo na vas, da ostajen tužna i sumnjiva. I prilipo oblištvo od obraza moga zatarveno od karvi u vas gledan i nadziran.

— Jesi li ti ono parvo moje rojen'je? Nie ovo glava tvoja usičena. Ko je prid tvojim trupon, (ah gorko prominjen'je!) prinio dragu glavicu? Sinci, brišni sinci! Deh, što već mogu ufati? Ukopan je svaki moj smih u vaših očiju.

I tako žaleći boles napridkovaše svaki čas to veće. A suze prisahoše i oči i žile od plača tolika.

Poče na prišno pomanjkavati snaga njeje. Obraz ublidi, rič izgubi, očima ne micaše i u čas z duhon se razdili.

Karvava meu to i mutna rika od tisuća mači teciše. I pod takin kraljen i pod takimi zvizdami blaženi ko se ne biše rodio, ali u druga mista da se je rodio. Blaženi ko se ne biše rodio, ali parvi dan od svoga rojen'ja da je dospio življen'je svoje.

Na što se pak tužiš i našto se sardiš, svite hudi i himbeni? Narode pokvareni! Da u tebi žive privara; da kraljuje propast; da daleko stoji od tebe Vira i svaka dobrota; da kripost plače i s njim prisvitlo umin'je i da sva ova tuže se i s njimi zajedno duše blažene; ako lipa Pravednost brez griha ovdí dolika jošće od onoga dneva bi ubivena?

Teciše karv kakono Rika; drugo se ne slišaše nego tužni glasi od bolesti, jauci i buke od saržbe. Sve je strah, sve je smart. I san Irud slatko i veselo sva ova gledaše i naslađevaše od pomora tolika i od tolike nemilosti sarce svoje, hvaleći san u sebi karvave udorce, koje vele pomnjivo gledaše; i vijaše se s velikin vesel'jem i radostju broiti ona telesa, i parstin kazati one ljute rane.

Čim pak žalostan s velikon bolešču žaljaše toliku strahotu od spomene i od vidin'ja kralj svojvoljan u svojoj volji raholjaše se. Kakono zmia koja od sunca primajućí otrov istu milost truje. Ima zapinjena usta i užgane oči. Ujida usne, a jadovito klapa i škriplje zubi njegovimi.

Zdvignu se Irud od onoga mista odkle gledaše naj pri sila njegove neizpravne. Pomisti se na bliže i hoti biti vijen od svih u ono nemilo ubojstvo. Vijahu se rartzarkana telesa, strašni ostanci kako od driv' potopljenih. Karv ditinjska carljeni vali strahoviti, a telesa i povoji jarbori i jidra.

Po stolje od onih karvavih teles', (ah čudnovato razmišljan'je) nemili kralj stavi se hoditi i tlačiti nogami svojimi. Iz bokov' otvorenih i iz glav' razbienenih vijaše gdi karv kako pianica iztiče, a on nad njimi kako nad bistre vode ali nad žive rike ogledaše se i raholjaše vele veselo. I rane od one nesrične Dičice svojimi rukami ticaše i miraše koja je od njih veća ali manja.

Ukaza se tada, kako da je izaša iz koje spile jedan Drakun z krelami zelenimi, s karvavin vraton, koji novomu Suncu blizu rođene lokve, otvarajućí strašno garlo čišćaše stargotine u ništo kako od pomarčenoga zlata zartvoreno i učinjeno, i slatkoj i svitloj svitlosti od Neba iz triu jazikov vijaše se da pušta trisk od saržbe i od otrovi.

Vidi kralj nikih pokrivenih gardobon velikon od karvi jaučući i darhčući prid smarti gdi jošće duhati koporahu i pritiskahu se uz Majke njihove. A nicih brez života gdi kažu sarca otvorena, prilike od milošće i od ljubavi, zadušeni od plača i od bolesti.

A družu po usta mečahu one uzdahe koje izhode od sarca. Kakono pren ona Nav uzgruhana od mora, ka jedva dopride u želini porat na kraju. Tako brišan hotio bi plovon po one valove pobignuti od smarti, koja ga tira i dostigla jest. Ali mlohav, zlo živ i na po martav pade u zkut materin i duh pusti u tomu portu.

Od brišnih i nesrićnih žen' nika obraz, a nika ruke ubije, a vlase guli. Nika čim parsi buba i razdira, više a ne uzdiše; vije kako Vuk a ne plače. Nika rad bolesti vidi se u parsih goriti kakono Mongibel, velika gora od Sicilie; a nika Gan'je, tekuću riku, u svojih očiju satvorila jest. Nika se tuži na kralja, a nika na Nebo, a nika pak boli se da ju nje boles ne karši i ne ubiva.

Nika mučaše, i sama prostarta varhu umarloga rojen'ja zbila se prez niedne riči, na manje dohojaše uzdišući i razčinjaše se plačući. Nika uzdarži se ne plakati i razgovaraše dvizući od zemlje ono Ditešće jošće duhato, i kupljeći studene vitrace zatvara u ustih njegovih naj zadnje celive.

Nika ona razdarta i blida telesa milostivo kupi i postavlja u ku godi svionicu, ka je već od karvi osušena. I čime sarce kopni u vodi, i čime sva duša u paru razčinja se, od svojih parsi ke bihu kolievčica u život učini Greb u smarti.

Umoren Irud gledati, da ne nikako nasićen, obraćaše oči njegove, i u one Rike karvave močaše ruke i s onom mlakon karvju mažaše tarbuh njegov i sarce tokoje. Već u lokvah od karvi biše se učinila tišina; nego samo nigda i nigda duhaše vitrac od smartnih uzdahov.

Svarha tretoga dila.

#### ČETVARTI DIO

Meuto pristupaše žalosna Noć obstarta marklimi oblaci kako da bi hotila združiti u brune haljine pogreb ove mlade Dičice. A iz carnih oblakov hojaše daž kako od plača i od mučee tužbe njeje. Jauci bihu garmljen'je, a Vitri uzdasi.

Zadovoljan, ali ne napuno zadovoljan kralj zavrati se u svoj Palac, i kakono jedan komin u komu pren da se sprida ugasi oganj, li uzdarži jošće živu toplinu. I ako protiv onim brižnin nepravu volju jošće u sarcu i u žilah goji i hrani, bojeći se da po kućah nie jošće koje Ditešće sakrilo se i ostalo.

Malecne prid sobon čini dojtj, od koga nikada svit nie ima' trišćeniega človika, Buseo koji meu lupeži rodi se, meu zviri živi i uzhrani se, tako grub da prilika ista imala bi strah od njega, da bi život imala.

Osvin da imaše oguljenu bradu i glavu obrivenu, osvin temple od glave uzke i strahovite, osvin obarv' duzih i tvarda vlasa, bihu mu pomanjkali tri pridnja zuba; zavarnuta staše mu uzgor usnica i vas kraj od nosa. Imaše pogled strašan izhodeći iz krivih i razdartih očiju, pren da jedno oko koje zdravije biše vijaše se slipo i izranjeno. Obraz, ali čunka njegova biše sva izprikrižana starimi braskotinami i ranami; a čelo bulano žudiskon muniton.

Reče mu kralj:

— Poj, Uhodo, i povedi sobon množ oružanih ljudi. Obajdi svako misto i svaku stranu; i ako gdi najdeš sakrivena koga Ditića, ubij, kolji i prolivaj karv njegovu. Nasliduj u tomu onako kako si naučan!

A on odgovori: — Hoću z dobre volje, ali mi je žalost i grizen se u sarcu momu, Gospodine, da ja ne iman Dičice, Bog zna ne za drugo, nego radi tvoje volje, zašto bih počeo naj parvo iste moje ubiti i klati.

Čim Irud odlučio biše san u sebi ostaviti vikovnju spomenu od svoje sile, Maleche, komu biše naredio vo'jaše za sobon cocane, a on prid njimi kako kalauz ho'jaše, i od takova tvarda i nemila Gosponia, koji ga biše poslao ne biše ni pravo da se milostiviji i ljubenziji sluga pokaže i nahodi.

Ovi obticaše svuda jeda bi gdi našao koji ostanak od one žudiske zaklane Dičicu skutu Majčinu. Prolivahu mači karv na svaku stranu, a brišni puk Palacih, gdi se slišahu glasi Ditinjski kako zvoni, a ženski kako pren Vučje vijan'je.

Ne inako, nego kako da bi Grad u ognjenomu plamenu gorio, i kako da bi ga neprijatelji obastarli i obseli i vazeli, slišajući se glasi od vikan'ja: karv, karv, smart, smart! Vijaše se žalosni Betlem gdi se jadno tuži, gdi parsj ubije, gdi grozno cvili. I toliko visoko šaljaše svoje glase o Bogu, da od varhov od Rame gore tužbe se čujahu.

Pod sarpon darhata pšenica, a pod ralicon mladi žilj pada. Tako padahu Dičica skutu Majčinu. Prolivahu mači karv na svaku stranu, a brišni puk na toliko veliko zlo utočišće nimaše komu nego samoj smarti.

Maleche po sili ulize u jednu malu kućicu. Vidi toti dva Ditića, jedan prid noge, a drugi pri parsih mlade Majčice. Jednoga od onih u kolievčici Majka lagahno zibaše, neka se upije u slaji san, a drugomu cicu i vele veće celove neg mliko davaše.

U misto od pozdravljen'ja, eto Nevirnik pritisnu se harlo k onomu ki spaše. Otvori usta i pusti strahoviti glas. Probudi ga od sna i pristraši ga. Paka s onim oštrim mačen ranivši ga učini da zaspi snon vikovnjim, i nauči ga kako su bližnici u meaših njihovih Smart i Span'je.

Pokle je nasladio sarce svoje na parvomu Ditešču obrati se s onim karvavin oružjen protiv drugomu. Rani ga u zatilak i mač izajde po usta meu lišce jedno i drugo. Oni brišni pljuje karv i mliko, a duša u karv pliva i topi se. Rat od mača gorkoga mimošadši naprida probi jadovno jezik one tužne Majke njegove.



Biše ona brišna zašla u brimenu jednim Ditešcem komu ne biše još vrime došlo od porojen'ja, i čim ta žestoki mač projde jazik njeje dotisnu do onoga začetoga koji u grebu od utrobe Majke svoje ležaše i da mu smart. Toliko da jedan zatvoren u utrobi, a drugi pri parsih cicajući dospíše dni svoje, a Majka dohodeći na manje izпусти duh. Tko nikadar taku nemilos vidio jest? Jedan udorac samo, jedan udorac samo tri života raztavi.

Zatim od druge kuće vrata se otvoriše, i ulihši po sili u nutra najde da izhajaše karv iz jedne ranice jednoga Ditića koji po zakonu žudiskomu u ti čas obrizan biše, i koga Majka ličaše. I evo dvignuvši ruku oružanu probi mačen onu istu ranu njegovu; toliko da ona jaka Desnica, onoj rani učinjenoj po zakonu, učini drugu smartnu ranu.

Tada ona žena za oživiti u koliko godir ono svoje rojen'je davaše mu cicu. Varčaše se Ditić u skutu majčinu, a od iste Majke proliva se mliko u karv. Od istoga sinka prolije se karv u plač, a svarhu karvavoga Ditića Majka brez karvi opira bilinu njegovu. I tako carljenilo oskvarnjuje parsi materine i obraz Ditiću.

I kako to nemilo dilo satvori, pojde od kuće do kuće izučui jeda koga Ditešca obrizana najde i s onim mnoštvoŋ oružanin privrašaće haljine, postelje, pokrove i svako pokućstvo. I eto u kraj jedne posteljice najde gdi ležahu dva Ditešca u jedno brime nošena i u jedno vrime rojena, koja prikladahu u prilici i u oblištvo jedan drugomu, i u takvoj jednakoj prilici parahu dva Angelka nebeska.

Oblištvo je jednako, a oni bihu različiti, budući jedan Ditićak, a drugi Divojčica. U dva tila razlika žive duh jedan. Jedan život u dva sarca dvoj se nahodi. Narav je u njih jednak obraz stvorila, a ditinjska priproščina ztiska jih u jedno. I kako Jano, kralj davnji, kojega za njegovu velu mudrost depengavahu z dvima obrazi', imahu postelju u jedno, kako i obraz u jednu priliku.

Ono drugo jedinstvo razbi i razjedini triščeni Maleche ovako govoreći:

— O srićna srićo! Eto oni uzal od ljubavi, koji obiju toliko slatko zavezao jest, hoće vas jošće sjediniti i u samrti. I ako u jednakoj prilici Nebesa vas zatvoriše, neću da jedan drugomu nikako zaviditi bude. I ako vi jednaci jednako i u jedno vrime pridoste na ovi svit, hoću da i u jedno vrime oba iz njega izajdete.

I kako to reče pade onon strahoviton rukon ono parvo ditešce, i ponehši ga gdi svitlost ulizevaše u kući, varče ga niz ponistru vele visoku, a drugoga ugrabivši varče tolikojer niz skale koje bihu izdilane od twardoga i oštrogā kamena; toliko da tako razbiven plaća svakomu dohodak od karvi.

Vijaše se svaki od njih s onimi zadnjimi uzdasi da jaučui združevaše pogreb od ostalih kakono prem da bi se on radi nje bolio, a ona radi njega. I tako u parvo vrime njihovo i u naj zadnje tolikojer imaš jednu utrobu, jednu postelju i jedan greb.

Dojde za tim gdi nika humiljena (Ml)adica si'jaše čuvajući dva ditešca; jedan u kopanjici, a drugi u kolievčici ležaše; jedan se u mlakoj vodici močaše, a drugi meu tankimi pelenicami veselo se igraše. Smije se slatko jedan, a drugi se tuži. Bihu rojeni od dvi utrobe i od jednoga Oca, tako da jest jednomu Mačeha, a drugomu Mati.

Kad ona brižna žena očuti onoga cocana da dojde ne nadijući mu se, pusti pastorka u zibki svojoj, a daje pomoć sinku svojemu da bi se sahranio i živio. Vazme ga u ruke čudnovata, izgubljena i bižuća, i u jedan hip ustavi se protiv drugomu Ditiću Milošća, ako ne materina, daj lju'ska.

Zateče se s onim koga biše rodila protiv onomu ki željaše da se sahrani. Ah nestanovita pameti, potribno jest da onoga malo pria sahranjena od vode maču pridade. Maleche z Barabašon plišivin pedipsa tu milostivu ali lagahnu pamet i učini obima prid nje obrazon oni sud da je greb, a ona postelja da je martaška postelja.

Pridobita ona od mogućega truda marzne, darhće u sarcu, a u lišcu blidi. Pade na zemlju i onda trudna dušica od nje se razdilije. Oni ki biše zadušen s njegovim povojen muči se i varti, lepeće i umira. Drugi meu mlikon, meu suze, meu karv i meu vodu ranjen pade i zadušen utopi se.

Pride za tim u jednu Hišu, gdi jedna plemenita Obitil skupljena biše. Jedna mlada, ne dobro Nevistica od mladih godišć' biše od jednoga brimena porodila četare sinka. Zgodi se u jedno samo godišće da bi Nevistica, Udovica i Mati brez Bašćenika.

Dva od njih u jedan hip Maleche uhitu za garlo, jednoga za noge, a jednoga za ruke. Jednoga varže u oganj, jednoga potrepia nogami na zemlju, jednoga obisi na jednomu drivetu, a jednoga varže u jedan studenac. Tako s različimi mukami svaki od njih pria smart.

Ko bi mogao i kada zbrojiti razlika telesa u kojih smart u svojoj oholii bogata učinila se jest. Nikomu od trupića mladoga odsiće glavu, nikomu od nejacih rameni odkine ruku, nikoga za dušnike rukon zaduši, a nikoga u boke smartno probi i izrani. I meu strahu i meu bis i meu tužbe i meu plač za sve strane gniv obastra biše.

Biše posiana zemlja s onimi ručicama, s onimi glavicami; nike od oštarih mači usičene, nike s rukami iztegnute, a nike s nogami potlačene. Smart ista ka vijaše u toliko načini da se smart daje marzaše na take nemilosti, pren da jin misto davaše. Ali taka nedragost nje jidu nadodavaše veliko gorčilo.

I evo već Zora počela biše, a sunce ne biše vele daleko, a Nebo zraki svojimi tmine smučuje. Boji se Irud i tužno mu je čekati, i ta gorući Ostan sarce mu probije. Usta se, obuče carljenu odiću i vaze zlatnu šibicu.

Meu to veliki Palac u jedan hip slišaše buku veliku i garla zamukla gdi vijahu. Od slug' i službenic' svud u okolo sliša se pleskan'je od ruk' i uzdisan'je od plača. I evo pride jedan Pokljisar bolizan, blid, u obrazu carn, grube karvi, zapahnut i oznojen. I poklonivši se kralju ovako poče govoriti:

— O kralju! Ja san nedostojni službenik i od nemiloga zaklan'ja Pokljisar. Jošće sinoć bilo mi e zapovijeno, i evo sada prišao san k tebi malo vesel i malo srićan; dug za kazati ti od tvoje velike saržbe sve po tanko što se je dogodilo. Zkazan'je u istinu od spomene duga vrimena, koje u veći dio ja san očima vidio.

— Pod tvojim Barjakon, kako nam bi od tebe zapovijeno, dilismo se, a prid nami Vojvoda Maleche, i hojahomo harlo za izpuniti zapovid tvoju. Biše u družbi koji god, koji biše Otac, i sa svim tim z dobre volje hojaše na svoju šćetu za tebe slušati i tebi zgoditi. I tako putovahomo naj laglje mućeci, sakriveni od tmin' i od noćne sile.

— Obastart bi veliki Grad sa svih strana. Vargoše se jedna i druga vrata; i postavivši virne i pomnjive straže okolo njih bi učinjena zapovid da se zatvore. U ti čas Vojvoda naredi da se ima prozvomit velika i glasovita trublja.

— Zapovidi tolikojer od strane tvoje, kralju, svakomu človiku koji snagon svojon mogaše oružje vladati da ima izajti iz kuće njegove van grada, a to zada se može slobodno najti jedan krivac glavni, i da človik niedan ne može mu dati koju pomoć. Krivac skroviti koji biše uvridio veličastvo kraljevo.

— Svaki od grajani z dobre volje izpuni zapovid, i nitko se ne najde neposlušan. Toti u jedan hip po markloj noći izazna se u koje stane nahojahu se mala dičica i najdosmo jih sakrivenih vele veći broj neg biše pria poslan, i tako različimi i nemilostivimi ranami ostaše prikošene tanke i mlade žicice od tisuća životon njihovih.

— Drugo se ne slišaše nego vikan'je, plakan'je, uzdisan'je i vapaj; gdi u kućah njihovih smart se raholi, i gdi povoji i haljice i ona uda mlajahna isičena u karv plivaju. I ono što je san učinio mojon desnicon, ako se sada ne znade, lipo je mučan'je gdi dilo govori.

— Jutros paka u moje zavraćen'je, kako već zaklan'je noćno biše pristalo zgodi se strašna stvar. Ah, a da bi te kako tvoje sluge, Gospodine, ne bile poslušale! Da što znadiše množ prip(r)osta, i koji grih može imati nehotino zlo?

— Odveće naša ruka bi barza i spravna. Odveće naša volja za zgoditi bi pomnjiva; piana od karvi i od gniva. Slipi bihu oči, slip i gust Ajer. Do-stojno biše pomanjkan'je od svakoga odvitovan'ja.

Tako kazaše. I poton toga veže mu se jazik. Zamuknu i poče misliti. Ali Irud nastojaše da govori. Odahnu nikoliko i tako malo postavši poče naslidovati njegovo govoren'je na ovi način:

— Čin u svemu izpunjena biše visoka tvoja volja, kako rekoh, naša putovaše, a prid njon protiv nami izajde sluga propastan Malachea; sluga skrovita i ufana uhoda. I ugledavši nas reče:

— Vidio san pobignuti niz pute lupeškin zakonon jednu neznanu ženu z dvima ditići zavutih u suknju.

— Ne dakle vele daleko od ovoga izučega Palaca put one strane gdi tvoj Perivoj svarju rike Libana diči se i uznosi, blizu jednoga otvora dovede nas srića, ali nesrića. Željan znati ono što željaše naš Vojvoda, pristupi na blizu, ondi gdi meu darva usičena vijaše se svitlost a čujaše se glas.

— Žena biše u nutra i paraše na oblištvu i na gledan'ju da nosaše strah i privaru u obrazu. I od dviju dičice jedan biše pri parsih, a drugi na zemlji. Darhati glas njeje izmišan s uzdasi ki izhøjahu od sarca govoraše jednomu:

— O sinko, sinko! Kako pobiže? Gdi se shrani, i ko mi otvori jezero i more duboko?

— Prostra se je glas meu nami da jednoč Samaria imaše žene toliko nemile, da radi glada bi jin dopušćeno da u njihove utrobe iztanovice mogahu zakopati ono meso koje od njih biše začeto i rojeno. Da zašto ono što za jedan bis onima biše dano, sada se meni za milos ne podade i ne dopusti? I da sakrien vas od ovih nemilih vukovi, u mojoj utrobi utrobu moju.

— Da s ogledon od tolike nemilosti vidio bi, sinko moj, da parsi otvorin, ako bih ufanu bila da s mojon smartju tebi će se život zahraniti. I tako ako i dušu mogla bih otvoriti, i z dušon mojon tebe, dušo moja, pokriti, ne bih kratila nastaniti u nutra u istu dušu moju tebe, dušo moja.

— I tako govoreći, onoga koga u naručje daržaje sakri i zatvori u jedan sudac od vina, ne prem sasvin jošće izpraznjen i reče:

— Tebi, sudu virni, pridajem svaku moju radost. Ti ovo moje blago od toliko nemile oholosti primi i zahrani.

— Jošće u naprida hotiaše žaliti, ali se ustavi slišajući strašni glas našega Vojvode, koji u jedan hip razbi vrata i ulize u kuću kako bisan. Jedan u tomu sudu osta zatvoren, a drugi sakri se u zkutu paka pobignu u naj skrovitie stan'je onoga stana.

— I mogaše tada sloboditi ga, da u oni čas hotiaše praviti čigovo je Ditešće i koje. Ali imaše ufan'je svoga dražjega pria shraniti, i z privaron takovon učiniti da jedan osveti drugoga.

— Čudnovata stvar biše da mi ne poznavahomo tu ženu; ali radi mraka i radi straha koji primaše, i može biti radi sile koja nas nutkaše, cića koje svaki od nas biše slip. A pak videći ju van stana kraljeva odni nam svaku sumnju.

— Maleche dakle pren da meu to znadiše misto gdi biše kreja sakrivena, za da mu je veća dika, za budući on tvard i usilan hoti igrati se s onon ženon u dilu strahovitu i s nemilon propašću porugati se pria nego zakolje dragu Dičicu.

— I evo protiv njoj hojaše i rukami joj vlase razpletivaše, a halje razdiraše govoreći: — Nepravdenice, reci mi sada gdi, gdi malo pria sakrila si tvoju dičicu? A ona odgovori: — A ti, iz kojih ruk' dažji karv, kamo si dio tolike brišne; tolike od toliko Materi, oči i zenice? Ti pitaš i izčeš za dva samo, a ja za tisuća.

— A da bi to Nebesa hotili da ja moje drago rojen'je iman u mojoj oblasti! Koje gnizdo vas draguje i koji nohti iz mojih midar ugrabiše vas? Da bih daj brišna to znala, prem ako bih meu klade i gvozdene veruge i meu oružje nahodila se, i prem ako bih izbivena bila, ali u živi oganj gorila. Da vo sarce, ko drugu svitlost ne vidi, ne bih ga svukla od materine vire.

— Sinci moji nesrični! A koja srića, ali koje misto uzdarži vas i shranilo jest? Ali vas je u pepel obarnu živi oganj? Ali su van one duboke vode podali grob? Jizbina pson i ptican? Ali ste učinjeni jedna igra od vitar nestrahovitih? Ali od mora? Ali ste ugasili s karvju pravednon žeju od mačih žestocih?

— Ugasili? Ne, ne! Jošće, jošće napritkuje saržba onih nemilih i užganih trišćenjakov. I u ti čas Maleche ne da joj već napritkovati svoje žaljen'je i reče: — Zaludu tajiš mi ono što zatajati ne možeš. Luda je mилоšća, ljubav smušena pokrivati ono što tribuje odkriti. Sila gvozdена u svojoj sili milostivo sarce materino ukroti i ugasi.

— Koja si ti Mati, toliko sarčena, da ono što se znade nećeš da kažeš? I ne hajati se od smarti ni od života, jeda ti to daje ljubav od sinov' tvojih? Ah ova ista ljubav tiska Iruda da upravi njegovin sinovon. Tako joj reče. Priti joj, a ona sarčeno kakono bi muška glava buči i govori.

— Postavi me meu oganj i meu mač, žeži, ako umiš, ubij, ubij! Velika bi mi srića bila razdiliti se s ovin životon. I ako me hočeš strašiti veće nego strašiš, priti mi život, a ne priti mi smart. I čim tako govoraše, toliko veće utvarjena biše u sarce svoje. Meu tim parvi Ditić zatvoren u onomu vinomu sudu ogłosi se svojim plakan'jen.

— Nasmia se Maleche, i vazanši oni sud poče ga valjati, i kako igrati se s njime. Na imajući on gvozdena obruče ne mogaše mu ni vele ni malo škode učiniti. I videći tako hoće kušati ono što ne može Desnica da satvori. Varže ga na oganj i učini da se prolie karv s vinon izmišana na tisuća čepov.

— Gledaše Majka toliku silu, što kaže ona strahovita zvir koju biše odnio lončar iz kolievčice rojen'je svoje, i tsnuta od nemile milošće toliko jaderno uzdisaše i plakaše da nje glas ali za bolje riti vijan'je razkladaše se po svoj župi.

— Zatim harlo poteče po drugo ditešće i dovede ga ona nesrićnica. I tako parvi učinjen jes jizbina od strahovitoga ognja. A ona nevoljna koja gledaše užijaše se nemanje neg u ognju od sadržbe i od milošće, meu plamen od omraze i od bolesti. I ovako reče: — O tvardi i nemili ljudi, ako hoćete da se u prah i u pepel obrati, dosti bi van i zadovoljno bilo postaviti ga u nidra moja. U ova nidra, u kojih Ljubav uzdarži žive svoje plamene kako u neumarlu peć. Da ako van je toliko drago tuje pogubljen'je, budući jednoč izgubila jedan dil mojega dobra, neću ni drugomu. Eto van je, dajen van ga u dar i u miru, i na ovi ostanak pokažite svaku nemilošću. Vazmite ga i pokle ste me od jednoga izbavili, neka ni drugi ne žive.

— Kako se začu takovo govoren'je, u jedan čas vidih gdi izne karvavi mač i ono Ditešće izrani, daržin, stotima ranami. Dušica njegova sumnjiva meu tolike rane ke joj vrata otvorahu varčaše se ne znađući mimo koji otvor, ali mimo koju ranu izajti imaše. I tako nekoliko posta, dokle iz onoga tila izajde.

— I tada ona žena žalosna ovako poče govoriti: — Eto sam učinila do-stojnu osvetu od moga slatkoga i rojenoga mista i tolikojer od moga nesrić-noga sinka. O sluge nemiloga kralja, van li se pristoji osvetiti se u karv od himbe Albine, rasap veliki od kuće kraljeve. Ubiste mi sarce moje, ali nećete pojti toliko veseli od moje nevolje. Oni zadnji kojega u momu krilu izraniste i ubiste biše mi sin od ljubavi i od naravi. Imali biste jure poznati Albinu koja dojaše Alesandra, sina kraljeva. Oni ki sada ondi na zemlji darhće i umire, on je našega kralja jedina ljubav.

— Tako govori. A Vojvoda hoteći ju raniti hiti se neznan kako s oštrim punjalon protiva njoj. Ali ona s muškon vridnošću brez niednoga (s)traha uhiti oni punjal i s njime hrabreno njega izrani. I ja ga vidih omašćena u karv njegovu, i jedva virovah. Zatim pade martav na zemlju.

— I ako na tako dilovan'je osta strahovita svaka pamet od našega mno-štva, promisli svak koliko jadovitán glas nenadinji začuo se jest. Ta nepravedna žena u ti čas bi uhićena i postavljena u tamnici i vele dobro čuvana od naših vitezovih. Ali jedna sama smart tolikoj šteti mala jest pokora i kratka bolest.

Oni oholi i usilni kralj ne hti čekati da Poklisar dospije svoje govoren'je, i u oni čas vijaše se kako da bi bio Vladavac od vitri kad otvora vrata dubokoj njegovoj tamnici i izpušća vojnike morske sile od svita da se biju zemljon i s Ajeron. Zateče se kako bistan u Polači, i evo u ti čas pride toti Doride, kraljica, žena njegova.

I prem tada nesrićnica izhojaše iz vrat' skrovite komore sdružena od plačnoga i boliznivoga skupa žen' i Divic', budući joj malo pria na rukah donili karvavo i izranjeno nje Ditešce, uzdišući i cvileći vapijaše: — Gdi je, gdi je moje dobro. Gdi je, gdi je život moj?

Kako no ona Božica ka iznajde glasje pokle u kraj mora Etne, gore privisoke, izgubi svoju Divojčicu, užga jele i dube zelene, i eto hitri Drakuni litajući ugrabiše ju, a ona izćući lipu mladice u hip jedan bi i vijena i ugrabljena.

Tako prem hojaše ona bolizniva, a pokle vidi dragoga Ditešca, pade joj tolika mилоšća na sarce, da od velike tuge prista plačući, i onako jadovna umuknu. Vidi tarbušac i jedno i drugo stegno sve izbušano; razdart vas kip njegov jedva se u jedno daržaše. Ranami kakono gradon izbien i vijaše se kakono Argo koji sto očiju imaše.

O kako onada ona dva oka kako prem dva cafira vijahu se tminasta i potamnila bistrina njihova. Tako prignuvši mlohavo mican'je dâ misto plaču i pogledu govoreći: — O Bože, s kojimi prislatkimi uzdasi rani zvizde! Bijaše se u parsi, raztarka zlato i razdri rusulice od vlas' i od lišća koje ljubav složila jest.

Prignu obraz svoj na oni obraz priobražen, poče ga ljubiti i k njemu se pritiskovati. — Ko te je, reče, priliko moja, tako nemilo izranio? Koliko velik grih protiv Nebu satvorih, da na ovi način ožaloščena i pedipsana jesan? Tako li ti daje otac tvoj krunu i kraljestvo?

— Zvir u istinu od ostalih zviru vele veće nemila. Ljube zviru sinove svoje. Koja te sila Paklena potisnu na taku nemilos protiv jedinomu sinku? Eto si nasitio okrepenjenu volju tvoju. Uživaj, uživaj! A njegovu karv i moje cviljen'je da bi još pridobilo dobitće tvoje.

— Rec' mi, dušo od zmie i od medvida, rec' mi, sarce od twardoga kamena Diaspra, u što oni ditinjskin govoren'jen mogaše i kadar učiniti pomanjkan'je koji nikada ne pozna pomanjkan'je niedno? Kako može biti Ditešce od mala vrimenta da može pamet imati, i da u vrime u koje jošće povit stoji s palicama imaše pomanjkan'ja kô ima priti, podniti pokoru i pedipsan'je?

— Ja nikada ne virujen da si ti človik, ni od človičaskoga simena porojen. Tebe poda na svit Heliponte, ono more ko dili Asiu od Europe; ali Cerbar, duh pakleni brez niedne mилоšće; ali Scila, ali Karibdi, ne nasićeni školji od Driva koji mimo njih brode se. Ali te zadoji ona tvarda i nemila Arpia meu množtvon od ljutih Drakuni i Sirenih morskih.

— A vi Nebesa to vidite i podnosite! Sinko moj, a ja živien i kasnim s rukon mojon podati smart sama sebi, budući mi sami radi tebe drag ovi život moj. Ako smartna sila činila je probliditi lišća tvoja rumena, ne tribuje nikako da veće moja zlovoljna i bolizniva i uhiljena od svake ruke i prosvitljen'ja ostanu živa.

— I ako s tobom u jedno prikarši svako moje ufan'je oni koji ti život poda da ti ga i vase, neće mi daj braniti u najzadnje vrime da te naslidujen z duhon mojin, i da moje martvo tilo z tvojin u jedno u martaškoj postelji bude se združiti; i da se ne ubere cvit brez svoje Mladice. Tako razrušnik od moga razgovora jest satvoritelj od jedne pogibili, a od sto smarti.

— Ah, koliko bolje biaše oni dan u koji se otvori plod moj, da u vike zatvore se oči moji, boliznivi od sarca. Ah koliko bolje biše onada kada gukaše na misto razgovora da ti mojon rukon dadem smartnu otrov, neg ono mliko iz parsi mojih.

— Da ovi moji parsi odveće su ti nepravdenu lakomi bili. Ah luda ja! I ako jin tvoja težina draga biše nimah ti braniti za nadojiti družih. Sada tebi, momu poljubljenomu, u takoj bolesti neću se daj lakoma ukazati. I ako, sinko moj, koji si sada brez karvi, zabranih ti mliko, evo sada na misto mlika hoću da se nasitiš karvi moje.

Na tako žaljen'je vijaše se nikako da se je malo omehčala tverdina onoga sarca od zviri. Milošća nikako pritegnula biše, a to svidokovaše jedna suzica prolita iz očiju njegovih. Ali ona imaše pod suknjon jedan nož u zlatne korice. Izne ga i u jedan hip rani sama sebe i pade na vratih blida i martva.

Nima vrimena tada ona množ žen' koja se u družbi nahojaše uztegnuti saržbenu ruku. Irud isti barzo doteče za pomoći ju. Ali zaludu. Od bolesti i od čuda darhčaše, i kako van pameti biše vas ostinuo. Blidilo njegovo prikladaše kamenoj Prilici. Pria imaše samo sarce kamenito, eto sada kamenita su sva uda njegova.

Nemili kralju, pun tašće slave, što ćeš reći sada? Vidiš koliko je himbeno svitovan'je ljusko. Gdi stanovito daržáže da ćeš uteći, toti prem najde tvoju smartnu pogibil. Sinka i kraljestvo uzhraniti hotio si, eto u jedan hip gubiš i sinka i kraljestvo. Odluka tvoja na te obalila se jest, i od tebe istoga pria se pedipsa pomanjkan'je nego bi stvoreno.

Kakono jedno udo usičeno, ali od oštroga mača probodeno ne šalje vani u oni hip karv jošće ustrašenu i biguču. Ali u čas paka kad se odsvisti i čuje oni udorac, u jedan čas iz one rane počne teći carljeni potočac kako ričica od karvi.

Tako kralj nemili kasno se opomenu, jer ne čekana boles biše mu jezik zavezala. I pokle da misto tuzi njegovoj razbi mučan'je, pusti uzdahe, a iz očiju njegovih tecihu suze kakono dvi ričice od plača. Pade ondi gdi žena i Ditešće martvi ležahu kako dva kamena, u more od carljene karvi.

— Eto komu tužnu pogledan'ju oči boliznivi kasnite zatvorite se! Ali vas Nebo uzdarži za dati pogled mlakin potokon. Ali vas otvorenih darži ljuta boles. Alesandro, Alesandro! Oh me, ne čuješ? Cvite od duše moje prizizan u travi. Dori, Dori! Ne čuješ i ne odgovaraš? Ah zašto mi sakriješ Sunce od tvojih lipih očiju?

— Ah brišan ja, koga pri, ali koga posli iman plakati. Tebe, sinko, ali tebe, ženo moja? Tebe tismuta u naj liplje poživljen'je od vrimena tvoga, ali tebe martva na dan od rojen'ja rojen na smart? Plakati ću tužan san sebe istoga u vas. Plakati ću moje isto zlo u drugih sriću. Dakle od moje krune prisvitla odića ima biti Sinak, žena i karv vaša.

— Ah od kolike nemilosti brišan i zlovoljan Otac. Zlo rojen sinko i pod lakomon zvizdon začet. Ovoli je Pristol'je, ovoli je šibica od kraljestva, koju ti spravi? O ka je ono žalosna priprava? Postelja muža i žene pritvorena u postelju martašku! Lišca tvoja koja do nikoliko vrimena ufah opošteniti piron da će sada sprovod imati.

— Smušena ma pamet. Ko to hoti, ali tvoje pomanjkan'je, ali moja odluka? I kako učini se Viče brez Viča; i ko mi pamet vase, i kako ista pamet osta slipa; i da mi ne dojde u pamet onada kada zapovidih Ubojstvo, da se ti ne zahraniš. Ali to bi vaše pomanjkan'je, izdaica svitlosti i plameni nepravedni zvizde nebeske.

— Ali ću reći da bi vaše dilovan'je, sile paklene, koje me nutkahote i tiskakote. Ne, ne! Ja san satvorih grih; ja od zla moga učinih se meštar i ja ga ubih. Ja razdilih pošten'je od odiće moje kraljeve, i ja razdilih život moj od žviota moga, koji imaše samnon i nakon mene biti uzdaržan'je od kraljestva i roda njegova.

— Deh sada koja osveta, Sinko nesrični? Nesrični sinko i od nesrične Majke porojen! I koja sardžba zadovoljena može biti i nasititi silu takovu? Ti ćeš platiti, nevoljni oče, ne ona zlobna i nevirna žena koja ga odgoji. Ne ona množ od mojih podložnikov, ne. Još prid tvomu osinu da bi mi dopušćeno bilo s mojin kraljestvom posvetiti samoga sebe.

— Kraljen se već zvat neću, a ocen niman se nikako imenovati, i ako otac i kralj nisan bio, odvargan se osobito. Ja san bi čudo sramotno, sila paklena, i još gore ako gore najti se može, nedostojan od tebe pokle te martva gledan. Ah sada kad poznajen kasno zlo koliko zavidin onoj Dičici zaklanoj. I kako danas u meni dospije svaka rados, tako bi imao zajedno i život dospiti.

— Da bi mi daj dano bilo one dušice gole, koje ja svukoh malo pria od mesa njihova, obući jih opet sada; za istanovice svući jih i pridati telesa njihova nemilin zviron i vitru i mrazu. I ako milostivo Nebo prialo bi jih, da bi mi dopušćeno tolikojer prognati jih iz Neba u vike. A paka da bi me svit zvao da san nemil ne bih mario.

— Ko će mi dodati oštri mač koji prisiće i zkrati vesel'je moje, neka ono oružje ko ubi sinka ubije i Oca. I ako jedna žica pritargnuta, jest neka ni druga ne ostane.

Tako žaljaše. A meuto sve stan'je i svi puti veliki rasap, već na najzadnje vrime dognat, cviljahu i plakahu.

I čim se slišaše takovo plakan'je, one blažene Dušice neumarle bihu svoja krela napravile da putuju put tamnice od starih Otac'.

Kakono u gustinji strahovitoj od dublja zelenoga na litnjoj vedrini, oni leteći i bigući carveci zahodeći s onom darhaton svitlošću kažu putnikon i pastiron one iskre njihove kako od ognja, tako od s(v)itlosti lažive ono ditešce koi ju nasliduje većeokrat privaren i porugan ostane.

Ali kakano one pomnjive i obartne pčelice po vitracih od one mirisne gore Hyble, u vrime od lipoga Aprila meu rusulicami i meu rumenim cvičicen gredu opijajući slatkost od ovoga i od onoga cvitja. Poton toga učine se umiče Meštrovice plemenitoga grajen'ja kućic' njihovih od pribiloga voska i mirisnoga cvitja.



Tako one blažene Dušice sve veselo putovahu. I našlo se je ko jih je očito vidio u jedan lip oblak od plamena, ukrunjene svitlimi krunicami u veselomu zckupu, izrejene u jedno veliko kolo, tancajući, poje pojeći i vence vijuči.

Razajdoše se markli oblaci, a Nebo svojon vedrinon i svitlimi zvizdami dobitću njihovu veselo se smijaše. Vitraci uzdaržeći kreła raholahu se u njihovo tancan'je. Ajer na tisuća načini igraše se s vitraci i s ptičicami s velikim vesel'jen, a Zora skupivši karvave rose, pritvori u drago kamen'je na parsi i rozice na kose.

Nasmiaše se jezera, a carna vrata gvozdena od Tamnice martaške, koja od starih Otac' tmine zatvorahu vijahu se kako pozlačena od one svitlosti. Toti oni kralj spievalac, oni jaki Pastir naslonia biše na kraj Lethe rike tminaste citaru i šibicu, bilig od vladan'ja kraljestva njegova mimošasnoga.

A pomarčane livade od kraja rečene rike na kojih neplodne grane steći žalosne ptičice u vike zamukuju, a ona livada nastojaše zkubiti vlase od novoga cvitja, kada prem množ ona prisvitla, leteći po Ajeru brez niedne svitlosti rani svitlošću svojon oči i stan'je njeje. Zatim iz parsih onoga kralja Pastira izajde slatki glas ovako govoreći:

— Veseli, veseli glasi! Evo Pokljisari od nebeske nami obećane svitlosti. Vidite li trake carljene pokljisare od dneva koji se nam probliža? Barzo će dospiti staro vrijen'je, barzo će nan se podati slobod dopušćena. Evo jur izhodi sunce kô zlati naše tmine. Poklonimo se i pozdravimo Zoru!

— Mir vami, slava vami! Evo vi pridoste, drugo spasen'je naše. Da koje su toliko jadne rane? Ko prikla vrata vaše i tiho izprobada ljutimi mači glave vaše? Ah koje parsi, ah koje sarce bi toliko tvaro? Ah koja uroka, ah koji mač smia jest takovu nemilos učiniti?

— A vas tada ko uzdarži u vas istih, o valovi morski? O vitri, ko van ne dopusti da možete puštati triske iz marklih oblakov, i da tako nepedip-sano dilo ima pojti od pravednoga Boga od osvete? Dilo za činiti meu saržbon vikovnjon čuditi se sile Paklene i osramotiti isti Pakal.

— O posvećeni, o sveti, o dragi i blagoslovljeni Mučenici, obrani od velikoga Vojvode da umrete pria zanj, neg on za vas. Jabučice nezrile utargane od tvrde ruke i nezrilo cvitje od vartla njegova poškropljeni s roson od iste karvi. Rusulice mirisne, izrasle meu dračje od velike bolesti;

— Mladi žilji, netaknuti zensamini napravljeni s carljenon pićon boža-stvenon, stvoreni i shranjeni za vartle Boga živoga za napuniti Nebesa. Grane silnon rukon odsičene, po silu izvojene od hreva koji vas je rodio i dojio. Malaćni i razbiveni kamišci, na kojih sveta Mati Crikva ima se graditi;

— Divci, koji nam boliznivin na čelo nosite pisano ime Spasitelja. Pri-proste i pravedne Dičice, bile i neoskvarnjene Golubice. Posvetilišća oprana u karv Jančića od nemiloga mača otvorena i kralju od svetih prikazana;

— Hodite, dusi prisvitli, lipje Dušice; hodite srićna Dičica za dati nam jure nove glase od čekana vesel'ja u susistvu. O kraljice, o karvi, o kapljice, ali ne kapljice, nego o zvizde, ali ne karvi, nego odićo carljena i carljeni rubini, drago kamen'je dostojno satvoriti bogatu i izuču krunu Isukarstovu i zaručnice njegove.

— Rane srične, ali pečati i bilizi od podnošenoga mučen'ja živi i istini, od slave i pošten'ja stanoviti zakladi. Od milosti i od ljubavi jazici govorni. Nu, sada ko će se najti da se od vas odvarne i da nebi prao vas suzami i otra s celovi? I ko je to, o raztarkana ljubavi, ko nebi popio u čašu od milošće tolike slasti vaše?

— Želi Nebo od oštroepak' karvi vaše u misto njegove svitlosti da se daje. Rada bi Misec toliko izučim carljenilon pribilo lišće da okropi. U taki bistri potočac zvizde i Angeli vesele se ogledati. U tako lipo more ište i radi sunce da se ocarljeni i omasti.

— O pridragi uzdasi, o mile suzice! Od vašega obraćen'ja i od vašega pojen'ja slatkoga uče se Nebesa obraćati i pojiti. O slatka bolesti, od koje mučen'ja svu svoju radost ima vesel'je. O lipa smarti i lipo priata, kojoj od cine i od pošten'ja isti život misto daje.

— Deh ljubeznive i lipa Dušice, kolike Palme i kolike krunice oni veliki Otac spravio jest van u njegovo kraljestvo na Nebi? A koja jest veća slava neg primoci jakost Paklenu, pridobiti twardoga kralja i množ oružanu, vitezi brez oružja, goli vojnici, od Dičice učinjeni štiti.

— Sada gori u veloj Polači zvizdami urešenoj oni ki vas poslao jest kraljuje i uživa, gdi svaki od vas imati će družbu anjelsku, zaplinjen je dostojno od dobitja vašega. Toti će vas viditi odvijati bile i carljene barjake i bandire od pravednosti i od smarti; i zadobit će meu onu množ gdi od onih razdartih i karvavih vaših pašic' činite visoke i velike standarde.

— O mnoštvo hrabreno u mucu tolikoj i takovoj, koje vele veće karvi nego mlika prolili jeste. Jedan dan samo bi van početak i dospitak. I u parvi dan imaste naj zadnju noć. Usilni bihote kušati smart i bolest, kad ne poznavahte ni smart ni bolest. I s razdartimi jidri dovedoste u porat drivo, koje malo pria u More varženo biše.

— Možete pak ovako reći: Mi, mi, igravci neumići upadosmo u igru i uzdvignusmo se u skutu Božjemu. Mi, mi od puta mličjega mladi cicavci zabilježamo bilinju od stupaji karvavih. Mi, mi z blaženimi nožicama našimi Nebesa tlačimo. Mi, mi od mlohava i razpuščene pelenice vidili smo pria Nebo nego Sunce.

Tako govoraše. I one pribile Dušice razbiše u jedan lip glas i osin njegov. A oni Stari Oci zdvignuše k Nebu palme ufajući napokon dospitak od toliko duge Noći. A lagahna težina od one Dičice hojaše po strahoti od onih martvih spili. A u lišca sveta njihova odgovaraše plač i suze.

Svarha.